...БХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

48-дахи жэлээ гарана

БУРЯАД ҮНЭН

№ 159 (13475)
1971 оной июлиин 8, четверг

Сэн 2 мүнгэн

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

КПСС-эй обкомдо, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ

Республикын колхоз ба совхозуудта 1971 оной тэжээл бэлэдхэн абалгада бэлдэхэ ба үнгэргэхэ тухай

Республикын олохон колхозууд ба совхозуудай ниитын мал бариха хүрэхэ үбһэ тэжээлээр жэл бүри хүсэд хангагдадаггүй, тэрэ адууһа малһаа ашаг шэмэ багаар абтадагай, малай хородогой, малай олоороо һубайрдагай гол шалтагаануудай нэгэниинь болоно. Тиин мал ажалай продукци ...шадаа бүри ехээр үйлэдбэрилхэ бэлэдхэхэ хэрэгые һаатуулна гэжэ КПСС-эй обкомой бюро, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Совет тэмдэглэнэ.

Республикын колхозууд ба совхозууд 1970 ондо бүдүүн тэжээл бэлдхэхэ түсэбөө 68 процент, тэрэ тоодо үбһэ—59,6 процент, силос 55,4 процент дүүргэһэн байгаа.

Хоринһ, Зэдын, Сэлэнгын ба республикын бусад хэдэн аймагуудай колхозууд ба совхозуудай ...һа мал үбһэ тэжээлээр илангаяа мууса хангагдадаг.

Юундэ тиимэ болоноб гэхэдэ, сабшалангай, тэжээлэй ургамалнуудай ургаса багаар абтаһаар, үбһэ хуряалга, силос даралга унжагайруулагдана. Сенаж дараха, үбһэ һалхинда сохюулан хатааха гэхэ мэтын тэжээл бэлдхэлэй түрүү арганууд оройдоошье нэбтэрүүлэгдэнэгүй. Ногооной витаминна гурил, эртын ба холимог силос, набшаһата тэжээл, хулһан багаар бэлдхэгдэнэ. Зарим ажахынуудта малайнь тэжээл, илангаяа силос ба үбһэн шанар муугаар бэлдхэгдэнэ.

Малай тэжээл бэлдхэхэ түсэб ...хэ бэшэ дүүргэхын, ниитын малые, мүн колхознигуудай ба совхозой хүдэлмэришэдэй хубиинь малые үбһэ тэжээлээр дутамаггүйгөөр хангахын тулада КПСС-эй обкомой бюро, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Совет иимэ тогтоол гаргаба.

Малай тэжээл бэлэдхэхэ талаар 1971 ондо тогтоогдоһон түсэбүүдые ажахы бүхэнэй дүүргэхэ гээшые республикын хүдөө ажахын министерствын, «Сельхозтехникын» республиканска нэгэдэлэй, КПСС-эй райкомуудай, аймгүйсэдкомуудай, колхозууд ба совхозуудай партийна организацинууд болон хүтэлбэрилэгшэдэй шухалын шухала зорилгонуудай нэгэниинь гэжэ тоолохо.

Хүдөө ажахын министерство, КПСС-эй райкомууд, аймгүйсэдкомууд, колхозууд ба совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд хадаа тэжээл бэлэдхэхэ түсэб дүүргэхэ талаар хэмжээ ябуулгануудые бүхы колхозууд ба совхозуудта зохёолгон баталуулха хэрэг июлиин 10 болотор эмхидхэхэ ёһотой. Сабшалан дээрэхи ногоогоо, тэжээлэй ургамалнуудые саг соонь шанартайгаар хуряажа, ой модоной соорхойнуудые, харгын хажуу талые, холын намаг газарнуудые сабшажа, тэжээл бэлдхэхэ ондоошье арга мүр бэдэрэн, тэжээл элбэг ехээр ажахынуудта бэлдхэхэ бүхы арга хэрэглэхэ гэжэ тэдэ хэмжээ ябуулганууд соогоо хараалха. Набшаһата тэжээл бэлэдхэхэ даабарие заабол дүүргүүлхэ.

Тэрэ зорилгоор хүдөө ажахын министерство, ой модоной ажахын министерство, аймгүйсэдкомууд гүрэнэй газарай ба гүрэнэй модоной фондын сабшалангай участогуудые июлиин 10 болотор ажахынуудта даалгажа үгэхэ, мүн шоссе болон түмэр харгын хажуугаар үбһэ сабшаха газарнуудые колхозууд болон совхозуудта таһалжа үгэхэ ёһотой.

Колхоз ба совхоз бүхэндэ механизированнэ бригадануудые хэрэгтэй болохо зэргээрнь эмхидхэхэ, тэдээнии кадрнуудаар, техникэ ба транспортна хэрэгсэлнүүдээр хүсэд хангаха, тэжээл бэлэдхэхэ даабаринуудые тэдээндэ хүргэхэ шухала. Тэжээл бэлдхэлые мүнөө жэл бүри богони болзорто үнгэргэхын тулада үбһэ хуряалгын машина техникые, ногооной витаминна гурил буйлуулха агрегадые бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлгэхэ хэрэгтэй. Үбһэ хуряалга үнгэргэхын хажуугаар мал ажалай фермэнүүдтэ бүдүүн тэжээл зөөхэ ажал эмхидхэхэ байна.

Бэлэдхэһэн үбһэ тэжээлээ нарин нягтаар бүридхэлдэ абажа дансалха, тусхай томилогдоһон фуражирнуудай харюусалга доро саг соонь тэрэ тэжээлээ хүсэдөөр тушаажа үгэхэ хэрэгтэй. Бэлэдхэгдэһэн тэжээлэй шанар ажахы бүхэндэ һайжаруулха гэһэн зорилго мүнөө жэл табигдана.

Эрхим түрүү аргаар үбһэ тэжээл бүри ехээр хуряажа абахын тулада ажахы бүхэндэ сенаж дараха, үбһэ һалхинда сохюулжа хатааха, багсалха, витаминна гурил үйлэдбэрилхэ хүдэлмэри эмхидхэхэ хэрэгтэй.

Тэжээлэй шанар дээшэлүүлхэ зорилгоор тэжээл бэлэдхэл дээрэ хүдэлжэ ябаа хүдэлмэрилэгшэдэй ажалай түлөөһэнэй гурим, тэдэнии материальна ба сэдьхэлэй талаар урмашуулха хэмжээнүүд зохёогдохо зэргэтэй. Бэлэдхэһэн тэжээлэйнь тоо ба шанарай зэргээр ажалыень аккордно-премиальна гуримаар түлэхэ гурим үргэнөөр хэрэглэхэ.

Арбан хоногой турша соо силоснэ барилгануудые бултыень сэбэрлэн заһабарилха, силоснэ нүхэнүүдэй, силос хадагалдаг газарнуудай дутамаг байбалнь, шэнээр бариха, тинхэдэ холимог силосэй, сенажай, тэжээлэй корнеплод ба хартаабхын мүнөө жэл бүри ехээр дарагдаха, хадагалагдаха байһыень хараадаа абаха хэрэгтэй.

Бүхы колхоз, совхозуудта орооһо таряанай ургаса хуряаһанай һүүлдэ таряалангай һолоомо, мэхиинэ дары суглуулжа абахын тула эртээнһээ бэлдэхэ шухала. Мүн тэрэниие малай фермэнүүдтэ зөөхэ хэрэгтэй.

Үбһэ тэжээл бэлэдхэлгын хүдэлмэрие шадаал һаа һайса оньһожоруулха зорилгоор республикын «Сельхозтехникын» нэгэдэл болон аймагуудай отделенинүүд ойрын табан үдэрэй туршада колхоз, совхозуудта шалгалта хэжэ, үбһэ хуряалгын техникэ, зэмсэгүүдые һайн шанартайгаар хаһа сагтань заһабарилжа бэлэн болгохын тулада хэды шэнээн запасной часть, хэрэгсэлнүүд хэрэгтэй болоноб гэжэ тодорхойлхо зэргэтэй.

Үбһэ тэжээл бэлэдхэхэ хүдэлмэри—бүхы хүн зоной гарта хүлтөөрөө хабаадаха ажал болоно. Тиимэһээ үбһэ хуряалгын техникые заһабарилгада хабаадуулха мүн колхоз, совхозуудай, «Сельхозтехникын» нэгэдэлэй оньһожоруулагдаһан отряд болон бригадануудые хүдэлхэ хүнүүдээр бүридүүлхын тула аймагуудай промышленна предприяти, организаци, эмхи зургаануудай механизаторнуудые элсүүлхэдэнь болохо гэжэ КПСС-эй райкомууд болон аймгүйсэдкомуудта зүбшөөл үгтэнэ.

Үбһэ хуряалга, тэжээл бэлэдхэлгэдэ хүдэлһэн хүнүүдэй ажалай түлөөһые зүбөөр үгэхэ шухала. СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоолой ёһоор, үбһэ хуряаха, һолоомо суглуулха, силос дараха хүдэлмэридэ хабаадалсажа байһан хүдэлмэрилэгшэдтэ нэмэлтэ түлөөһэн болгон (түлөөһэгүйгөөр), тэрэшэлэн үмсэдөө үхэр малтай совхозуудай хүдэлмэришэд болон гүрэнэй бусад хүдөө ажахын предприятинуудай ажалшадта хуряажа абаһан үбһэнэйнь, силосэй ургамалнуудай 10 процентые, һолоомоной 20 процентые тэдэндэ худалдаха зүбшөөл үгтөө гэжэ КПСС-эй райкомууд, аймгүйсэдкомууд, совхозуудай директорнүүдтэ һануулагдана.

Баһал иимэрхүү гуримаар хүн зониие урмашуулха хэмжээнүүд колхоздошье хэрэглэгдэхэ байна. Совхозуудай хүдэлмэришэд, алба хаагшад болон колхознигуудай хубиин ажахын малые үбһэ тэжээлээр хангахын тула нютагуудай эрхэ байдалые хараада абан, оньһон машинаар хуряаха аргагүй холын сабшалан, уһа намаг болоһон, бургааһа ургаһан газарнуудта үбһэ сабшуулхадань болохо гэжэ ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэдтэ дурадхагдана. Тэрэшэлэн гүрэнэй фондын, гүрэнэй ой модоной фондын газарнууд дээрэ сабшуулхада болохо байна. Тиихэдэ сабшажа абаһан үбһэнэйнь 50 процент хүрэтэрнь мүнгэгүйгөөр өөһэдтэнь үгэхэ болоно.

Колхознигууд, совхозуудай хүдэлмэришэд, алба хаагшад, зунай амаралтада байһан студентнэр, һурагшад, пенсионернүүд болон колхоз, совхозуудай газар дээрэ һууһан бусад хүн зониие шадаал һаа олоор үбһэ тэжээл бэлэдхэлгэдэ хабаадуулха ёһотой гэжэ КПСС-эй райкомууд, аймгүйсэдкомууд, колхозуудай правлени, совхозуудай дирекцинүүд уялгалагдана. Тэрэшэлэн шефтээ абаһан городой предприяти, организацинуудай, аймагуудай түб тосхонуудай, хүдэлмэришэдэй посёлогуудай хүн зониие олоорнь гаргажа, үбһэ тэжээл бэлэдхэлгэдэ хабаадалсуулха шухала.

Буркоопсоюзай хүдэлмэрилэгшэдэй урда харюусалгатай зорилго табигдана. Колхоз, совхозуудта, хүн зондо хэрэгтэй соонь гаргажа худалдахын тулада үбһэ хуряалгын гар үзүүрэй зэр зэмсэг, аса, тармуур, хажуур, бүлюу, тоног зэмсэг, аргамжа, эдеэнэй амһарта, тэндэ хүдэлжэ байһан хүнүүдэй эдихэ эдеэ хоолой зүйл гэхэ мэтые июлиин 10 болотор райпотребсоюзуудай болон сельпонуудай магазинуудта зөөхэ ёһотой.

Үбһэ тэжээл бэлэдхэлгэ дээрэ социалис мүрысөөн ехэхэн үүргэ дүүргэхэ байна. Тиимэһээ тэжээл бэлэдхэлгэдэ хүдэлжэ байһан отряд, звено болон хүн бүхэнэй хоорондо социалис мүрысөө аша үрэтэйгөөр, үргэн далайсатайгаар дэлгэрүүлхэ гээшэ КПСС-эй райкомууд, аймгүйсэдкомууд, колхоз, совхозуудай эхин парторганизацинуудай уялга болоно. Социалис мүрысөөнэй дүнгые ханын һониндо, Хүндэлэлэй самбарта, «Сахилгаан» хуудаһан, бюллетеньнүүдтэ ходо гаргажа байха шухала.

Үбһэ тэжээл бэлэдхэлгын хэр ябажа байһые үргэнөөр харуулха гэжэ республикын, аймагуудай газетэнүүд, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй телевидениин, радио-дамжуулгын комитет уялгалагдана.

Тимофей Табихтанович Алексеев механизаторай мэргэжэлтэй юм. ...гэбэшье дүрбэдэхи жэлээ Улаан-Үдын аймагай «Улаан Оронго» колхоздо хонишоноор ажаллана. Байгша ондо тэрэнэй отарын 100 хонин бүриһөө 90 хурьган абтанхай.
ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Т. Т. Алексеев. З. ВЕСНИНАГАЙ фото.

ПЕНСИОНЕРНҮҮДЭЙ ОРОЛДОЛГО

83 наһатай Даша Доржиевич Бузаев үндэр наһатай болобошье һаа миин һуудаггүй, наһаараа хэһэн дархаяа үргэлжэлүүлһэн лэ зандаа. Үбэлэй үедэ Даша Доржиевич хуһа бэлдэжэ, түрэл колхоздоо 100 гаран гар тармуур дархалжа тушааба. Мүн

78 наһатай Дымбрын Дареевич Багатуев колхоздоо луговодоор хүдэлжэ, сабшалангай модо, шулуу сэбэрлэнэ.

«Восточные Саяны» колхозой Хуурай-һубагай отделениин пенсионернүүд түрэл ажахыдаа ехэхэн туһа хүргэнэ. Эдэнэр ажалдаа олоһон баян дүй дүршэлөө залуушуулда анхаралтайгаар дамжуулан үгэдэг юм. Олондо туһатай ажалайнгаа түлөө пенсионернүүд колхозой правлениин болон парткомой зүгһөө баяр баясхаланда хүртэжэ байдаг.

Б. БИРБАЕВ.

Түнхэн.

ХОНИДОЙ НООҺО хайшалалгые шалганабди

ХАЙШАЛАГШАД ОРОЛДОНО, ХҮТЭЛБЭРИЛЭГШЭД АНХАРНАГҮЙ

Байгша ондо Мухар-Шэбэрэй аймаг дотор бүхыдөө 173.870 толгой хониной, 28515 хурьганай ноохон хайшалагдажа, гүрэндэ хамтадаа 6692 центнер «сагаан алтан» худалдагдаха ёһотой юм.

Аймагай хэдэн ажахынуудаар ябажа, хонидой нооһо хайшалалгын хэр ябажа байһые шалгахадамнай, «Знамя Ленина» колхоздо тэрэнь ондоо тээхиһээ эмхи гуримтайгаар үнгэржэ байба. 102 хайшатай томодхогдоһон пункт Намаг-Толгойн полевой стан дээрэ түхеэрэгдэнхэй. Энэ жэлдэ колхозой 30 мянган хонин хүдэлмэриин 10 үдэрэй туршада хайшалагдахаар хараалагданхай.

— Пунктдамнай үдэр бүри 280—300 хүн ажалладаг. Агрегат бүхэндэ 12 оньһон машинка хүдэлнэ. Тракторна бригадын бригадирнууд бултадаа агрегадые даагшаар томилогдонхой. Тиихэдэ оньһон машинкануудые тааруулха, хутагануудыень хурсадхаха гээшэ эгээл харюусалгатай хэрэг. Энэ хүдэлмэрие дүршэл ехэтэй 21 механизатор хэнэ. Хайшалагшадай зүгһөө тэдэндэ нэгэшье гомдол ороногүй. Ажаллажа эхилһээр дүрбэ хоноод байнабди. Үдэр бүри 2800—3000 хонидой «нэхы дэгэл» тайлагдана. Эдэ үдэрнүүдтэ 13200 хонид хайшалагдажа, 375 центнер нооһон абтаа. Тэрэнэйнгээ 320 центнерыень гүрэндэ худалдаа. Хахад жэлэйнгээ түсэб дүүргэбди. Хонин бүриһөө дунда зэргээр 3,1 килограмм нооһон абтана, —гээд, пунктые даагша Тэгшэ Бадмаевич Тыхеев хөөрэнэ.

Дүрбэдэхи бригадын хонишон Цырма Дашиева, Карл Добшинжапов гэгшэд хайшалагшадай дундаһаа эрхимлэжэ ябана.

Бусад ажахынуудта орходоо «Знамя Ленина» колхозой олохон хайшалагшад полевой стан дээрэ байгаад, хоёр наранай хоорондо ажалланад. Тиихэдэ шалгалта хэһэн «Коммунизм», «Родина», «Заганский» колхозуудта хүнүүд ажалдаа үдэрөөр ябана. Үглөөнэй 9 час багһаа үдэшын 6 хүрэтэр хүдэлнэ.

«Коммунизм» колхозой хайшалалгын пункт хонишон К. Ф. Фёдоровой үбэлжөөндэ хоёрдохи жэлээ хүдэлнэ.

— Мүнөө жэл бидэ 5500 хониной, тэрэ тоодо 1400 хурьганай нооһо хүдэлмэриин 15 үдэр хайшалхаар хараалангхайбди. Мүнөөдэрэй байдалаар бүхы хонидоймнай хахадынь хайшалагдаад байна. Юрэдөө график соогоо ябанабди. Үдэшэ болотор Юрий Дмитриевич Фёдоровой хонидые хайшалжа дүүргэхэбди. Тиимэ болохолоороо, үдэр бүри 380—400 хонидой нооһон хиргагдана. Зарим һүрэгэй хонидой нооһон хүсэд хөөрөөдүй. Тэдэниие эгээл һүүлдэ хайшалхаар түсэблэнэбди,—гээд ажахын зоотехник Яков Оширович Шангин бидэниие пунктын ажалтай танилсуулба.

«Родина» колхозой хайшалалгын пункт тосхонһоо 4-5 модондо, Забоко гэжэ газарта яһала һайнаар түхеэрэгдэнхэй. Хүн бүхэнэй бүтээсэ ехэтэйгээр ажаллаха арга боломжошье бии.

Теэд пунктын ажалтай танилсаад байхада, олон дутагдал элирнэ. Нэн түрүүн һайнаар, бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлхэ арга байгуулагдабашье, тэрэнь дүүрэн хүсэндөө хэрэглэгдэнэгүй. Колхоз аймаг соогоо түрүүлэн «зөөлэн алтаяа» суглуулжа эхилбэшье, мүнөө болотор ажалайнгаа эршэдэ ороодүй байһаар. Энэ ажахы мүнөө жэлдэ 5000 гаран хони, хурьганай нооһо хайшалжа, хонин бүриһөө 3,3 килограмм нооһо абаха түсэбтэй. Табан үдэрэй туршада миил 1588 хониной нооһон хиргагдаа. Хонин бүриһөө дунда зэргээр 2,9 килограмм нооһон абтана. Пунктда тодхогдоһон 20 машинкын 12—13-нь лэ хүдэлгэгдэнэ. Тиигэжэ үдэр бүри 7-8 машинка миин байна. Түрүүшын үдэрһөө пунктын бүхы машинканууд нэгэшье үдэр булта хүдэлгэгдөөгүй. Шалтагаанииинь юуб гэхэдэ, «хүнүүд дуталдана, хайшалагшадые оложо шаданагүйбди» гээд ажахын ахамад зоотехник А. К. Карпов хэлэнэ.

Хара-Шэбэртэ хони хайшалалгаар баян дүршэлтэй болоһон механизаторнууд, гэрэй эзэн эхэнэрнүүд, залуушуул яһала олон. Теэд тэдэнэр эндэ ерэжэ хүдэлхэеэ юундэ арсанаб? Ажахын хүтэлбэрилэгшэд, партийна организаци хүн зоной дунда эмхидхэлэй, ойлгуулламжын хүдэлмэри мүртэйгөөр ябуулнагүй гэжэ элирүүлэгдэбэ. Мүрысөөнэй гуримаар хүдэлмэриин дүн таба хоноод лэ гаргагдажа, түрүүшүүл урмашуулагдаха аад, тэрэньшье хэгдэнэгүй. Бидэнэй эндэ ерэхэдэ, хайшалагшад зургаадахи үдэрөө ажаллажа байгаа. Энэ үдэр партийна организациин секретарь табан үдэрэй дүн гаргажа, мүрысөөндэ илагшадта шан барюулха зэргэтэй аад, ерэзгүй байгаа.

— Пунктын хүдэлжэ эхилһэнһээ хойшо партбюрогой секретарь В. И. Колобковые бидэ хараагүйбди. Абаһан уялга, мүрысөөмнай иихэдэ саарһан дээрэ миил бэшэгдэһэн болоно гээшэ бэзэ,—гээд хайшалагшад мэдүүлнэ.

«Заганский» колхоздо бүришье муу байдалтай ушарбабди. Эндэ ерэхэдэмнай, үдэрэй 2 час болоод байгаа һэн. Пунктда ороходо, машинкануудай таршаганаха абяан дуулдабагүй. 4-5 эрэшүүл шэгнүүрэй хажууда, арбаад эхэнэр столой саана аятай зохидоор хөөрэлдэжэ һуубад. Хараха янзада үнихэнэйл һууһан хэбэртэй. Зайн гал унтаршоо гү гээд асуухадамнай, һуняажа һуугааша эхэнэр: «Үгы даа, утын тамхилалган болоод, амаржа һуунабди» гээд тоб байса харюусаба. Ажал хүдэлмэритнай хэр ябажа байнаб гээд саашань һонирхоходомнай, «һалираа боложо байнабди даа» гэһэн харюу дуулдана. Эндэхид июниин 25-һаа хонидоо хайшалжа эхилээ. Түрүүшын үдэрһөө ахалагша хонишон Ц. Ц. Дамбаевай 600 хони хайшалжа захалаад, тэдэнээ июниин 29-нэй үглөөгүүр арай гэжэ дүүргээ. Тиимэ болохолоороо, 20 машинкатай пунктын ажал хэр зэргээр эмхидхэгдэнхэйб гэжэ эли болоно бшуу. Үдэр бүри 4-5 машинка хүдэлгэгдэнэгүй. Шалтагаанииинь хара-шэбэрэйхидтэл тон адли. Хүнүүд дуталдана. «Заганский» колхоздо хүдэлмэришэ хүнүүд дуталдана гэжэ хэлэхэнь эшхэбтэр ааб даа. Мухар-Шэбэр тосхоной базаар дээрэ хараа һаатнай, огородой эдеэ наймаалһан эхэнэрнүүд дүүрэн байха. Хаанаһааб гэбэлтнай, булта Заганһаабди гэхэ. Колхозой правлениин гэшхүүр дээрэ үдэр бүри хэдэн эрэшүүл тамхи татажа, энэ тэрэ юумэ хөөрэлдэжэ, үдэрөө баража һууха. Һонирхоо һаатнай, хабарай тарилга дүүрээ, үбһэндэ оротор үшөө саг эртэ, бэшэ ондоо юу хэхэбибди гээд харюусаха. Харин хони хайшалха хүнүүд олдоногүй гэһэн шалтагынь ямаршье үндэһэ баримтагүй, эмхигүй байдалаа сагааруулһан хэрэг болоно бшуу. Бидэнэй ябаһан июниин 29-нэй үдэр 15 хайшалагша үглөөнһөө эхилээд үдын 2 час болотор 151 хони хайшалаад байгаа. Бодоод үзыт, нэгэ хони 45—50 минутын туршада хайшалжа зобооно бшуу. Энэ янзаараа ябаа һаа, 8000 гаран томо хонидоо хэды хоногто хайшалжа дүүргэхэнь гээшэб!

Хэнэй һүрэг хэзээ хайшалагдаха тухай графигшье пунктда үгы. Пунктые даагша Г. И. Ревенский, хайшалагшадшье энээн тушаа мэдэнэгүй.

Пункт дээрэ юун һайнаар табигданхайб гэхэдэ, шанарай түлөө тэмсэл болоно. 4 хүнһөө бүридэһэн пост байгуулагданхай. Хайшалагдаһан нооһо шэгнэхынгээ урда тээ решетко дээрэ табижа сэбэрлээд, удаань шэгнэжэ абана. Энэнь ехэл һайшаамаар.

Хонидые түргэн аргаар хайшалха онол дүршэл хаанашье мүртэйгөөр хэрэглэгдэнэгүй. Энэ талаар бусадта орходоо «Знамя Ленина» колхоздо нэгэ бага дээрэшэг. Бэшэ тээнь хуушанай аргаар, хонидой хүлнүүдые уяад лэ хайшална. Хонидые хайшалжа эхилхын урда тээ ямар нэгэ ажахыда, жэшээнь, «Знамя Ленина» колхоздо түргэн аргаар хайшалалгын һуралсал гү, али мүрысөөн эмхидхэгдэһэн байбал, тон һайн байгаа. Теэд тиимэ юумэн эмхидхэгдээгүй. Энэмнай аймгүйсэдкомой хүдөө ажахын управлениин мэргэжэлтэдэй хүдэлмэриин дутагдал болоно.

Шалгалтаар элирүүлэгдэһэн дутагдалнууд юу гэршэлнэб гэхэдэ, хүдэлмэрилэгшэдынь шадалаараа оролдоно, харин хүтэлбэрилэгшэд һанаа амархан һуудаг байна. Энээн тушаа партиин райком, аймгүйсэдком яаралтай хэмжээ абаха бэзэ гэжэ найдагдана.

Шалгалтада хабаадагшад:

В. КАЛАШНИКОВ, аймагай арадай хиналтын комитедэй гэшүүн, В. ШИРДАРМАЕВ, аймагай «Ленинэй зам» газетын хүдөө ажахын таһагые даагша, Б. ЖАМБАЛОВ, манай корр.

Совет партийно-правительственна делегаци МНР ошохоёо мордобо

Монголой Арадай-революционно партиин Центральна Комитедэй, Монголой Арадай Республикын Правительствын уряалаар Монголой Арадай революциин 50 жэлэй ойдо зорюулагдаһан һайндэртэ хабаадалсахаяа КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ **А. Н. Косыгин** түрүүтэй совет партийно-правительственна делегаци Улаан-Баатар ошохоёо июлиин 7-до Москваһаа мордобо.

КПСС-эй ЦК-гай секретарь **М. С. Соломенцев**, КПСС-эй ЦК-гай гэшүүн, Казахай ССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ **Б. Ашимов**, КПСС-эй ЦК-гай гэшүүн, СССР-эй промышленна барилгын министр **А. М. Токарев**, КПСС-эй ЦК-гай гэшүүн, КПСС-эй Буряадай обкомой нэгэдэхи секретарь **А. У. Модогоев**, КПСС-эй ЦК-гай гэшүүн, КПСС-эй Тувын обкомой нэгэдэхи секретарь **С. К. Тока**, СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министрэй орлогшо **Н. П. Фирюбин**, КПСС-эй Центральна шалгалтын комиссиин гэшүүн, Забайкальска сэрэгэй округой сэрэгүүдые командалагша, армиин генерал **П. А. Белик**, КПСС-эй ЦК-гай гэшүүн, СССР-һээ МНР-тэ байдаг элшэн сайд **С. Н. Щетинин** делегациин гэшүүд боложо ошобо.

(ТАСС).

КПСС-эй XXIV СЪЕЗДЫН ШИИДХЭБЭРИНҮҮДЫЕ НЭРЭТЭЙ СОЛОТОЙГООР ДҮҮРГЭХЭ

Ростов-на-Дону городто Ленинэй орден барюулагдаба

РОСТОВ-на-ДОНУ. (ТАСС). Ажахын ба соёлой байгуулалтада, промышленна үйлэдбэри, илангаяа машина бүтээлгын һалбаринуудые хүгжөөхэ табан жэлэй түсэб дүүргэлгэдэ городой ажалшадай ехэ амжалта туйлаһанай түлөө Ростов-на-Дону город Ленинэй орденоор шагнагдаба.

Тэрэ орден барюулгада зорюулагдаһан баярай суглаан М. Горькиин нэрэмжэтэ драмын театр соо үнгэргэгдэһэн байна. Суглаанда хабаадагшад КПСС-эй Центральна Комитедэй секретарь К. Ф. Катушевые халуунаар угтаба.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюро суглаанай хүндэтэ президиумдэ ехэ эдэбхитэйгээр һунгагдаһан байна.

Партиин Центральна Комитедэй, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй, Совет правительствын нэрэһээ городой хүдэлмэришэдые, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдые, бүхы ажалшадые үндэр дээдэ шанда хүртэһэнтэйнь дашарамдуулан, К. Ф. Катушев халуунаар амаршалба.

КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ талаар городой партийна организациин бэелүүлхэ зорилгонууд тухай К. Ф. Катушев тодорхойгоор хөөрэбэ. Хүдөө ажахые техническэ талаарнь шэнэдхэн зэбсэгжүүлхэ хэрэгтэ Ростов городой инженернүүд ба эрдэмтэд хуби нэмэрээ ехээр оруулха ёһотой гэжэ хэлэбэ.

«Ростсельмашай», Таганрогой комбайнова заводой коллективүүдэй урда тусгаар харюусалгата зорилгонууд мүнөө үедэ табигданхай. Тэндэ гаргагдадаг орооһо хуряалгын «Нива» ба «Колос» гэжэ комбайнуудые манай ороной таряашад хүлеэшэнхэй байнад гэбэ.

Гаргаһан машина ба механизмуудайнгаа шанар дээшэлүүлхын түлөө предприятинуудай хүдэлмэришэдэй, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдэй, шэнэ үүсхэл гаргагшадай нэтэрүү шанга тэмсэлые али болохоор дэмжэхэ хэрэгтэй гээд К. Ф. Катушев үргэлжэлүүлэн хэлэбэ. Тэрэ зорилго шиидхэлгэ — Ростовой хүдэлмэришэн ангиин, партийна, ажахын ба ниитын бүхы эмхинүүдэй нэрэ солын хэрэг мүн.

Промышленна центр байхынгаа хажуугаар, мүн научна томо центр, дээдэ һургуулинуудай город, үндэр дээдэ соёл болбосоролтой город гэжэ Ростов мэдээжэ болонхой. Тиимэһээ совет хүн бүхэнэй бүрил һайнаар ажаллаа һаань, коммунизмын материально-техническэ үндэһэ һуури табилгын амжалта бүрил ехэ байха, совет хүнүүдэй коммунис үзэл сурталһаа, урдахи уялгануудаа шэн зоригтойгоор дүүргэдэг байһанһаань бүрил ехээр дулдыдаха, ондоогоор хэлэбэл, тэрэ амжалта олониитын дунда ябуулагдадаг соёл сурталай хүдэлмэритэй нягта холбоотой гэжэ оратор тэмдэглэбэ.

Ростов-на-Дону городые Ленинэй орденоор шагнаха тухай СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указые уншажа үгөөд, К. Ф. Катушев бүгэдын альга ташалган доро городой тугта Ленинэй орден зүүлгэбэ.

КПСС-эй Ростов-на-Дону горкомой нэгэдэхи секретарь Н. М. Иваницкий, Социалис Ажалай Герой, «Ростсельмаш» заводой ахалагша мастер Д. В. Ефимов, Социалис Ажалай Герой, Ростов городой гуталай фабрикын фрезеровщица Л. И. Фокина, геолого-минералогическа эрдэмэй доктор, Ростовско гүрэнэй университедэй профессор А. И. Егоров, вертолёт бүтээдэг заводой директор Д. М. Чумаченко, часай заводой комсомолой комитедэй секретарь Виктор Бобобников гэгшэд үгэ хэлэхэ зуураа, Ростов городойхидой ажалые үндэрөөр сэгнэһэнэйнь түлөө гүнзэгы баяр баясхалангаа түрэл партидаа, Совет правительствада элирхэйлэн мэдүүлбэ.

Партиин XXIV съездын табиһан коммунис байгуулалтын жабхаланта ехэ зорилгонуудые амжалтатайгаар дүүргэхын тула Ростовой болон бүхы орденто Доной ажалшад хүсэ шадалаа хайрлахагүй гэжэ парти ба правительствые КПСС-эй Ростовско обкомой нэгэдэхи секретарь И. А. Бондаренко найдуулба.

КПСС-эй Центральна Комитедтэ, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумдэ ба СССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ эльгээгдэхэ амаршалгын бэшэгые баярай суглаанда хабаадагшад тон эдэбхитэйгээр баталан абаба.

* *

КПСС-эй ЦК-гай секретарь К. Ф. Катушев Ростовско областьдо ошоод байха зуураа, Таганрог город хүрэжэ, «Красный котельщик» гэжэ заводой, металлургическа заводой ажал хүдэлмэритэй танилсаба. Ростовто байхадаа, «Ростсельмаш» заводые хараба. Городой баруун талын шэнэ районой гэр байрын барилгые К. Ф. Катушев хараһан байна.

К. Ф. Катушев предприятинуудай хүдэлмэришэдтэй, барилгашадтай, хүтэлбэрилэгшэд ба мэргэжэлтэдтэй хөөрэлдэһэн байгаа.

К. Ф. Катушев партиин Ростовско обкомой ба горкомой бюронуудай гэшүүдтэй КПСС-эй обкомдо уулзажа хөөрэлдэһэн байба.

Пхеньянда баярай суглаан болобо

ПХЕНЬЯН. (ТАСС). СССР-эй ба КНДР-эй хоорондо хани барисаан, харилсаа холбоон, бэе бэедээ туһалалсалга тухай договорой баталагдаһанһаа хойшо арбан жэлэй ойн гүйсэһэндэ зорюулан, Пхеньянай олониитын түлөөлэгшэдэй баярай суглаан июлиин 6-да болобо.

Корейн Ажалай партиин ба КНДР-эй правительствын хүтэлбэрилэгшэд, мүн КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо К. Т. Мазуров түрүүтэй совет партийно-правительственна делегациин гэшүүд суглаанай президиумдэ һууба.

КНДР-эй Министрнүүдэй Кабинедэй Түрүүлэгшын орлогшо Тен Дюн Тхэк ба К. Т. Мазуров суглаан дээрэ үгэ хэлээ, тэрэнь альга ташалгаар олон удаа угтагдаа.

Таряа хуряалгадаа жэгдэрэн оробо

КРАСНОДАР. (ТАСС). Кубаниин таряалан дээрэ хуряалгын халуун үе хүрэжэ ерэбэ. «Безостая-1» гэһэн намарай суута шэниисые механизаторнууд пэлэнхы үргэнөөр сабшажа, сохижо оробо. Таряалан дээрэ мүнөө үедэ хуряалгын гушаад мянган агрегат хүдэлжэ байна.

Олон мянган гектарай орооһо таряанай хуряагдаад байхадань, эрхим һайн бригаданууд ба отделенинүүдэй үнгэрэгшэ жэлэйхиһээ дутуугүй таряа ургуулһаниинь эли боложо үгэбэ. Гектар бүриин 45—50 центнер «безостая-1» гэжэ шэниисэ абтана.

Хуряагдаһан орооһо таряагаа үдэр һүнигүй гүрэндөө тушаажа, мүнөө үедэ шэнэ ургасын зуугаад мянган тонно орооһо худалдажа үрдөөд байна.

Оронойнмай урда зүгэй республикануудта сайн намаа хуряалга эхилбэ.
ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Грузиин ССР-эй Ингирскэ сайн совхозой плантаци дээрэ «Сакартвело» гэжэ комбайнаар сай хуряалга харуулагдана.
АПН-эй фото.

100 ҮДЭРЭЙ ТУРШАДА —100 КИЛОГРАММ

ХҮХЭ НОГООНОЙ ХҮШЭТЭЙДЭ

Юһэдэхи табан жэлэй түсэб тушаа КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүд дотор ороной хүдөө ажахые хүгжөөхэ тодорхой зорилгонууд хараалагдаа. Тусхайлан хэлэбэл, хүдөө ажахын продукци үйлэдбэрилгэ дунда зэргээр 20—22 процентээр дээшэлхэ зэргэтэй. Харин тиихэдэ мяха абалгаар тон харюусалгатай зорилго табигданхай. Хэрбээ үнгэрэгшэ наймадахи табан жэлэй туршада орон доторнай мяха үйлэдбэрилгэ саада, долоодохи табан жэлэйхитэй сасуулхада, оройдоол 8,9 процентээр нэмэһэн байгаа һаа, шэнэ табан жэлдэ 55 процентээр нэмэхэ зэргэтэй.

Энэ зорилгые амжалтатайгаар бэелүүлхын тулада мяха абаха талаар ябуулдаг бүхы ажалаа шэнэдхэн хубилгаха, хамаг бүхы арга боломжонуудаа хэрэглэхэ болонобди. Энэ талаар манай Захааминай аймагта нилээд хүдэлмэри хэгдээ, саашадаа мал түлжүүлхэ, шахаха, тиигэжэ мяха абалгаяа эрид дээшэлүүлхэ үндэһэ һуури табигдаа гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Һүүлэй жэлнүүдтэ тусхайтаар мяханай шэглэлтэй мал үдхэдэг болообди. Зунай сагта хүдөөгэй холын бэлшээринүүд һайнаар ашаглагдадаг, намар, үбэлдөө мяханда худалдагдаха мал олоороо шахагдадаг болоо. Мүн адуу үсхэбэрилгэдэ, тиигэжэ адуунай гаргаша багатай мяха гүрэндөө ехээр худалдадаг болохо хэрэгтэ онсо шухала анхарал хандуулагдадаг болобо. Мүнөө колхоз, совхоз бүхэндэ адуунай-товарна фермэ бии болгогдожо, адуунай тоо толгой олошоруулха, үүлтэрыень һайжаруулха, зунай ногоондо таргалуулха, намартаа шахаха хүдэлмэри гуримшуулагдажа байна. Фермэ даагшануудаар харюусалгатай хүнүүд табигдаа. Мүн адуушадай ажалай эмхидхэлые, ажалайнь түлөөһые гуримшуулжа байнабди.

Эдэ бүхы хэмжээ ябуулганууд хадаа ойрын жэлнүүдтэ гүрэндөө һайн шанартай мяха ехээр худалдадаг болохо арга олгохо зэргэтэй. Хэрбээ үнгэрэгшэ 1970 ондо наймадахи табан жэлэй түгэсхэлэй, мүн В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойн баярай жэлдэ аймагай колхоз, совхозууд гүрэндөө 25.000 центнер мяха (хэзээ хэзээнэйхиһээ ехэ) худалдаһан байгаа һаа, 1975 ондо 34—35 мянган центнер худалдаха байнабди.

Манай эндэ зунай бэлшээриин ногоо гүйсэд һайнаар хэрэглэхэ, дуланай сагта залуу малаа һайнаар түлжөөжэ, таргалуулжа, ашаг шэмыень дээшэлүүлхэ гээшэ тон шухала удха шанартай. Манай колхоз, совхозууд зунайл сагта ехэнхи һүеэ һаадаг, малаа түлжүүлжэ, таргалуулжа, мяха абадаг байна. Зунай һарануудта хээрын ногоондо бэлшээжэ ябаһан малай ашаг шэмэнь гаргаша багатай байна. Энэ ушарые ажал хүдэлмэридөө хараада абангүй, хүхэ ногооной үедэ малайнгаа ашаг шэмые дээшэлүүлхэ хэрэгтэ онсо анхаралаа хандуулангүй байжа шадахагүй байнабди.

Мүнөө аймагай ажахынуудта 34.230 гараң толгой эбэртэ бодо мал 54.400 хонид, 6100-гаад адуун тоологдоно. Эдэ бүхы мал мүнөө бэлшээриин ногоондо саданхай, эгээл таргалжа, түлжэжэ, мяхаяа хүсөөжэ байна. Май һарада хүйтэн байжа, хүдөөгэй бэлшээринүүдэй ногоон июнь һарын хахадлатар муу байгаа. Тиимэһээ мүнөө зорилго юуб гэхэдэ, зунай үлөөшэ һарануудта, ногооной хүхэдэ малаа ёһотойл үдэр, һүнигүй бэлшээжэ, түргэнөөр, һайнаар таргалуулжа абаха хэрэгтэй. Малшадай ажалые зүбөөр эмхидхэжэ, малай гүүртэ, отарануудые тааруугаар бүридхэжэ, малаа саг сагтань шэгнэжэ, бэлшээриень һэлгэжэ, дабһа, хужараар дутамаггүй байлгаха гээшэ колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэдэй, зооветеринарна мэргэжэлтэдэй шухала зорилго болоно.

Зарим түрүү малшад, бэлшээриингээ ногооной муудахада, байраяа һэлгэжэ байгаад малаа хүшэлүүлжэ, таргалуулжа байна. Жэшээлхэдэ, XXII партсъездын нэрэмжэтэ колхозой түрүү хонишон, байгша ондо 100 эхэ хонин бүриһөө 100 хурьга түлжүүлһэн Владимир Юмчинов зуһаланда бууһанһаа хойшо, майхантай ябаад, гурбан газар нүүжэ, хонидоо хүшэлүүлжэ байгаа. Зуһаландаа ногооной һайн болоходол һая тэхэрибэ. Иимэ жэшээнүүд олон.

Зунай сагта һаадгүйгөөр, оролдосотойгоор ажаллахын тулада малшадта ажал хүдэлмэриин, ажаһуудалай таарамжатай арга боломжо бии болгогдохо зэргэтэй. Холын бэлшээринүүдтэ гараһан малшадта худалдаа наймаа абаашаха, культурно-ажаһуудалай талаарнь һайнаар хангаха гээшэ тон шухала. Энэ талаар ехэ дутагдалнууд бии. Холын бэлшээринүүдэй малшад эдеэ хоолой зүйлнүүдые, үргэн хэрэглэлэй элдэб бараа, дабһа, сай, зуруул гэхэ мэтэнүүдһээ захалаад, элдэб жэжэ божо юумэ худалдажа абахын тулада 60—70 километр газарһаа ерэнэд. Олон малшадые иигэжэ ганса нэгээрнь харгылуулжа, сагаа баруулжа байлгахын орондо худалдаа наймаашад, мори унаагааршье ябажа байгаад, шухала хэрэгтэй юумэнүүдыень хүргэжэ байдаг һаа, олон хүнэй ябадал болихо һэн.

Үнгэрэгшэ жэлдэ мяханай комбинадта тушаагдаһан эбэртэ бодо малай 87 процентнь тарган гэһэн сэгнэлтэтэйгээр абтаһан байна. Энээн дээрэһээ харахада, хэды ехэ мяхан дутуу абтааб, хэды ехэ олзо доход алдагдааб. Зарим ажахынууд, жэшээлхэдэ, Ленинэй нэрэмжэтэ, «Красный Октябрь» колхозууд нёдондо зарим малаа дунда зэргын хүшэтэйгөөр гүрэндэ худалдаһан байна. Зунай хүхэ ногооной шэмэтэйдэ малаа таргалуулжа, мяхажуулжа шадангүй, шэгнүүр багатай, оохэ, гадаргүй мяхатай мал гүрэндэ худалдаха гээшэ тоншье таарахагүй, һанаһан, зориһондо хүрэхэгүй байна. Аймагай ажахынуудай гүрэндэ худалдаһан эбэртэ бодо малай дунда зэргын шэгнүүр нёдондо оройдоол 282 килограмм болоһон байгаа. Баян-Голой совхоз, «Победа» колхоз лэ дунда зэргээр 300 килограммһаа дээшэ шэгнүүртэй мал мяханай комбинадта тушааһан байха юм.

Хүдөөгэй бэлшээринүүдэй ногооной шэмэтэйдэ, зунай дулаанай үедэ малаа түргэнөөр, һайнаар түлжүүлжэ, мяхажуулжа, таргалуулжа абаха тушаа колхоз, совхоз бүхэнэй хүтэлбэрилэгшэд шухала хэмжээ абана гэхын аргагүй. Зарим ажахынуудта, жэшээлхэдэ, «Красный Октябрь», «Коммунизмын зам», XXII партсъездын нэрэмжэтэ колхозуудта мал һүниин сагта бэлшээгдэхэһээ байтагай үглөөнииншье орой бэлшээридэ гаргагдана. Зарим отарануудта хонид нара дээрэ гаратар газаагаа хаалтатай байха ушарнууд үзэгдэдэг. Июнь һара соо бороо хура ехэтэй байжа, колхозууд һарын хуушаар лэ хонидоо хайшалжа захалаа. Һооһоо абхуулһан хонидоо һайса бэлшээжэ, намар болотор гүйсэд таргалуулха гээшэ хонишодой шухала зорилго болоно.

Шэнэ табан жэлэй түрүүшын жэлдэ аймагай хүдөө ажахын ажалшад урдаа тодо зорилго табижа, үндэр социалис уялга абаһан юм. Һубай малаа суудхэдэ 800 граммһаа бага бэшээр шэгнүүрыень нэмээжэ, 90 процентһээ үсөөн бэшыень таргалаар, 300 килограммһаа бага бэшэ шэгнүүртэйгээр гүрэндэ худалдаха зорилго табигданхай. Энэ уялга дүүргэхэ арга боломжонууд гүйсэд бии. Июнь һара соо бороо хура һайнаар орожо, хүдөөгэй бэлшээринүүдэй ногоон үдэр бүри һайжаржа байна. Зунай үлөөшэ сагые тон һайнаар хэрэглэхэ, илангаяа малаа һайнаар бэлшээжэ таргалуулха, ашаг шэмыень дээшэлүүлхэ хэрэгтэй. Энэ талаар манай малшад дүй дүршэл ехэтэй юм. Зарим түрүү малшад, жэшээлхэдэ, «Победа» колхозой малшан Х. Д. Гармаев, XXII партсъездын нэрэмжэтэ колхозой малшан Г. Дулмаев гэгшэд нёдондо һубай мал бүхэнэй шэгнүүрые зундаа суудхын 1000 граммһаа үлүүгээр нэмээһэн байна. Байгша ондо Баян-Голой совхозой мал адуулагшад Р-Д. Найданов, А. Дамбаев, Г. Дагбаев гэгшэд зундаа һубай мал бүхэнэй шэгнүүрые суудхэдээ 1100 граммаар нэмээхэ социалис уялга абаад, хүдөөгэй холын бэлшээринүүдтэ гаранхай. Тэдэнэр хэлэһэн үгэдөө хүрэхын тулада ехэ оролдолго гаргажа, хаража байһан малаа суудхэдэ хорёод час соо бэлшээридэ ябуулна.

Зунай сагта ногоондо садаһан мал таргалхал ёһоороо таргалха, хэмһээ ехээр эдихэгүй гэжэ зарим хүнүүд тоолодог. Тэрэ буруу. Адуулагдажа, бэлшээгдэжэ байгаагүй мал, садаашьегүй һаа һүүдэрлэжэ, тиирэжэ, хэдэн часаар эдеэлэнгүй байжа болохо. Туужа, бэлшээжэ байгаа һаа, мал үдэр дүүрэн, һүниин сагташье эдеэлжэл, эдиһэнээ шэнгэлжэл, улам таргалжа, мяхажажал ябадаг.

Зунай сагта һаалиин үнеэдые эртэ бэлшээридэнь гаргаад, үдэрөө дүүрэн һайса харюулжа, үдэшэ орой болотор эдеэлүүлхэ, шадаа һаа һүниин сагта бэлшээхэ гээшэ һү һаали дээшэлүүлхэ хэрэгтэ шухала удха шанартай. Зарим гүүртэнүүдтэ үнеэдээ үглөөниинь орой бэлшээхэ, үдэшэ эртэ асарха, мүн 5—10-аарнь хээрэ хонуулха ушарнууд али олон үзэгдэнэ. Мүн һаалиин үнеэд бэлшээри руу залагдаад лэ, үх... орхигдодог, тиигээд хэдэн ... шугы бургааһан соогуур ... байха ушарнууд бии. Энэ ... болюулжа, хүхэ ногооной сагт... һаали ехээр абаха гээшэ мал... нангин уялга болоно. Үнг... жэлдэ колхоз, совхозуудай һ... һүнэй 40 гаран процентнь ... бэлшээриин үедэ, тиимэһээ ми... тэжээлээр—хээрын ногоогоор ... һан байна.

Зунай сагта малаа һайнаар ... шэлүүлжэ, таргалуулжа ... үбэлэйнь тэжээлэй зарим ... бэедэнь шэнгээжэ абанабди, ... һан мал ондо орохоор бараг, ... тобир байдаг гэжэ мартажа ... гүй.

Үнгэрэгшэ жэлдэ аймагай а... нууд 100 эхэ мал бүхэнһөө ... зэргээр оройдоол 76 тугал, 79 ... га, 60 унага абаһан байна. Э... даа тон үсөөн түл. Эхэ мал ... һөө түл абахын тулада хамага... руундэ һайнаар бэлшээжэ, ... луулжа, бултыень ороондо ор... хэрэгтэй. Мүн буха, хуса азарга... даа онсо һайн харууһа, эдеэлүү... дэ табиха шухала.

КПСС-эй XXIV съездын хүнд... дэ малшадай дунда үргэнөөр ... гарһан социалис мүрысөө улам ... шэдхэжэ, байгша ондо урдаа та... һан зорилгонуудаа амжалтата... дүүргэхэ гээшэ ажахы бүхэнэй ... хүндын хэрэг.

«Хүхэ ногоон хүшэтэй» ... малшад тон зүб хэлсэдэг. Х... ногооной шэмэтэйдэ малайнгаа а... шэмые дээшэлүүлхэ гээшэ ... ажалшадай шухала зорилго бо...

С. БАНЗАРАКЦАЕВ
Захааминай аймгүйсэдкомой хүдөө ажахын управлениин главна зоотехник

ЗУНАЙ ҮЕДЭ ЕХЭ ҺҮ ҺААХЫН ТҮЛӨӨ.

УРДАХИ ЗОРИЛГОЁО ОЙЛГООД БАЙХАДАА...

Аймагай чемпион болоһон Үдын совхозой һаалишан Ешима Банзаргашеева.

Һаяхан Үдэ голой эрьеһээ холо бэшэхэнэ, Санномыска тосхоной хажууда хүжэ ногоон талада һайндэрэйхеэр хубсаһан хүн зон олон сугларанхай, хүхюун энеэдэ зугаа, хүгжэм дуун холоһоо зэдэлжэ байгаа бэлэй.

Эндэ Хориин аймагай совхозуудай хэдэн зуун һаалишад, мал адуулагшад, зооветмэргэжэлтэд аймагайнгаа малшадай зүблөөндэ сугларaa бшуу.

Энгэр дээгүүрээ орден, медальнуудые яларуулһан, гансашье аймагтаа бэшэ, республика соогоо суута солото болоһон һаалишад, малшад сугларагшадай дунда харагдана. Дээдэ-Тайлсын совхозой һаалишан Елена Рекуноватай уулзабабди. Энэ нүхэрнай жэлһээ жэлдэ зунай сагта үнеэн бүриһөө 1000 гаран килограмм һү һаадаг. Эрхимээр ажалладаг, олондо хододоо жэшээ харуулжа ябадаг хадань нютагайнь зон тэрэнние Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутадаар һунгаа бшуу.

— Байгша оңдо манай совхозой һаалишад зунай бэлшээриин хаһада, дүрбэ һара соо (июнь—сентябрь) үнеэн бүриһөө 1000 килограмм һү һаахын түлөө тэмсэхэ гэжэ шиидээ. Тиихэдэ минии хүдэлдэг гурбадахи отделениин фермынхид энэ үе соо үнеэн бүриһөө 1100 килограмм һү һааха уялга абанхай,—гэжэ Елена Рекунова хөөрэнэ.

Үдын совхозой һаалишадтай хамта тэндэхи гурбадахи отделениинь зоотехник В. Н. Баинов зүблөөндэ ерэһэн байба. Тэрэ хармаан сооһоо дамбагар зузаан блокнот гаргажа, түрүү һаалишадай нэрэнүүдые, олон тоонуудые дурдана. Өөрынгөө хүтэлбэрилдэг фермын ажал хэрэг тухай омогорхон хөөрэнэ. Омогорхохошье юумэн яһала бии даа. Эндэхи бэрхэ һаалишан Ешима Банзаргашеева жэлэй эхинһээ хойшо таба һарада үнеэн бүриһөө 1635 килограмм һү, тиихэдэ июнь соо үшөө 331 килограмм һү һаажа, «Аймагай чемпион» гэһэн нэрэ зэргэдэ хүртөө. Мүн үнинэй һаалишан Цыпилма Самбуева жэлэй эхинһээ хойшо 1500 килограмм һү һаагаа.

— Юрэдөөл манай фермэ аймаг соогоо социалис мүрысөөндэ эрхимлэжэ ябана,—гэжэ нүхэр Баинов хэлэнэ.

Уданшьегүй малшадай зүблөөн эхилжэ, эндэ юһэн хүн үгэ хэлэбэ. Ендэр дээрэ гараһан малшад, һаалишад, зоовет-мэргэжэлтэд, техник-үрэжүүлэгшэд түрэл партиингаа XXIV съездын шиидхэбэри, юһэдэхи табан жэлэй даабаринуудые яажа дүүргэхэ тухайгаа хэлээ. Үгэ хэлэһэн хүнүүдые шагнажа һуухада, партиингаа анхарал оролдолгоор тэдэнэрэй бодото ажалаараа харюусаха гэһэн нэгэл хүсэл эрмэлзэлгэтэй байһаниинь ойлгохоор байба. Хүн бүхэн ямар үрэ дүн, хайшан гэжэ туйлаха тухайгаа тодоор хэлээ, тусхай уялга абаа. Жэшээнь, Анаагай совхозой тоо бүридхэлшэ нүхэр Жандараева иигэжэ хэлэбэ.

Хүрбын совхозой комсомол-залуушуулай фермын түрүү һаалишан Нэлли Литвиненко.

— Зунай сагта һааһан һүеэ сэбэрээр, эрхим шанартайгаар тушаадаг болохо ёһотойбди. Манай фермынхид гүрэндэ һү тушааха хахад жэлэйнгээ түсэб 120 процент дүүргээ. Һүеэ гол түлэб нэгэдэхи, хоёрдохи категорёор гэхэ гү, али һайн шанартайгаар тушаанабди. Һаянай ехэ халуун байжа, һүнэймнай нэгэдэхи категоринь бага доошоо ороо, гашуубтарынь 9.7 процентээр ехэ болоо. Мүнөө һүеэ һайса хүргэхэ, саг соонь тоһоной заводто тушааха хэмжээ абанабди. Саашадаа бүхы һааһан һүнэйнгөө 50 процентые нэгэдэхи категориһоо доошо бэшэ шанартайгаар тушаахын түлөө тэмсэхэбди.

Дээдэ-Тайлсын совхозой Санномыскын отделениие эрхилэгшэ Я. П. Дунаев үгэ абаба.

— Манай отделениин гол һалбаринь—мал ажал болоно. Тиимэһээ фермэдээ гол анхаралаа хандуулдагбди. Һүүлэй үедэ һаалиин фермын ехэнхи хүдэлмэри оньһожоруулагдаа, эндээ дүтэ һайжаруулагдаһан, хорёологдоһон бэлшээритэй болонхойбди. Тиимэһээ үнеэднай үбэл, зунгүй нэгэл газарта байлгагдана, ходо оньһон машинаар һаагдана. Урдань үнеэдые үбэлдөө машинаар һаагаад, зун бэлшээридэ гаргахадаа гараараа һаагша һэмди. Энээнһээ боложо, һү һаали ехээр доошолдог һэн. Мүнөө тиимэ юумэн үгы болонхой,—гэжэ тэрэ хэлэнэ.

Нээрээшье энэ отделенидэ фермын ехэнхи хүдэлмэриие оньһожоруулха, һаалишадай ажалые хүнгэдхэхэ талаар ехэ юумэн хэгдэнэ. Мүн эндэ 150 гектар һайн ногоотой бэлшээри хорёологдожо, үшөө 20 гектарта ногоон нэмэлтэ тэжээл болгожо эдюулхээр зелёнко, куузику таригданхай.

Тус зүблөөндэ хабаадаһан һаалишад, малшад зун, намарай үедэ ехэ һү һааха гэһэн социалис уялга нэгэн дуугаар баталан абаа. Тэрэ уялга соонь иигэжэ хэлэгдэнэ: «Бидэ өөһэдынгөө арга боломжые тооложо үзөөд, зунай бэлшээриин үеын дүрбэ һара соо (июнь—сентябрь) үнеэн бүриһөө 1000 килограмм һү һаахын түлөө тэмсэхэбди. Аймагай түрүүшүүл Үдын совхозой һаалишад Ешима, Мария Банзаргашееватан, Дээдэ-Тайлсын совхозой һаалишад Валентина Борисова, Аграфена Аюшеева гэгшэд энэ үе соо үнеэн бүриһөө 1200 килограмм һү һааха уялга абаа» гээд бэшэгдэнхэй.

Саашань социалис уялга соонь иигэжэ хэлэгдэнэ: «Абаһан уялгаяа амжалтатайгаар дүүргэжэ шадаа һаамнай, үнгэрэгшэ жэлэй энэ үеынхиһөө 7.4 процентээр ехэ һүн абтажа, гүрэндэ сагаан эдеэ тушааха жэлэйнгээ түсэбые сентябриин 15-да дүүргэхэ аргатайбди. Тиигээд жэлэй түсэбһөө гадуур 13,7 мянган центнер һү Эхэ орондоо үгэхэбди...»

Зүблөөнэй түгэсхэлдэ Хори тосхоной соёлой байшангай уран һайханай бүлгэмэй артистнар һонирхолтой концерт харуулжа, малшадые баярлуулаа.

А. ЕФРЕМОВ.

Анаагай совхозой суута һаалишан Любовь Бородина суглаан дээрэ үгэ хэлэжэ байна.

Суглаанда хабаадалсаһан һаалишад Клавдия Авдеева (Дээдэ Тайлсын совхоз), Ханда Батуева (Анаагай совхоз), Гаяс Кашапов (Хориин совхоз), Мария Катина («Георгиевский» совхоз).

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

Партиин райкомһоо мэдээсэнэ

РАБОЧКОМОЙ ТООСООН

КПСС-эй райкомой бюрогой заседани дээрэ «Первомайский» совхозой рабочкомой түрүүлэгшэ нүхэр Ринчинов ажахын профсоюзай организациин хүдэлмэри тухай тоособо. Профсоюзай рабочкомой ажал ябуулга тушаа тоосоо шагнаад байхадаа, энэ ажахын рабочком болон месткомууд хангалтагүйгөөр хүдэлнэ гэжэ бюро тэмдэглээ. Рабочком өөрөө месткомуудаа муугаар хүтэлбэрилнэ, туһашье хүргэнэгүй. Тэрэшэлэн совхозой хүдэлмэрилэгшэдэй байдал түбхинүүлхэ, ажаһуудалай болон культурна эрилтэ хангалга һайжаруулха, мүрысөө эмхидхэхэ асуудалнуудта анхаралаа мүртэйгөөр табинагүй. Союз доторойшье хүдэлмэриие һайн гэжэ тоолохын мүн лэ аргагүй. Профсоюзайнгаа эмхиие бэхижүүлхэ, шэнэ гэшүүдые абаха, гэшүүдэй түлөөһэ суглуулха, хэрэг хүтэлбэрилхэ гэхэ мэтын хүдэлмэри ехэ дутагдалтай.

Гэхэтэй хамта совхозой партком ажахынгаа профсоюзай рабочкомой хүдэлмэриие һулаар хүтэлбэрилнэ, туһа ёһоор хүргэнэгүй гэжэ бюро тэмдэглээ.

ПРОПАГАНДИСТНАРАЙ СУГЛААН

Коммунистнуудай болон партийнабэшэ эдэбхитэдэй 1970—1971 оной политическэ һуралсалай жэлэй дүүрэһэнтэй дашарамдуулан, тэрэнэй дүн зүбшэн хэлсэлгэдэ зорюулһан аймагай пропагандистнарай зүблөөн боложо үнгэрбэ. Үнгэрһэн һуралсалай жэлэй дүнгүүд болон ерэхэ 1971—1972 оной һуралсалай жэлдэ бэелүүлхэ зорилгонууд тухай элидхэл КПСС-эй райкомой секретарь Г. С. Савельев хэһэн байна. Элидхэл зүбшэн хэлсэлгэдэ пропагандистнар А. М. Заиграев («Первомайский» совхоз), Д. В. Волков (Хүртэйн леспромхоз), ВЛКСМ-эй райкомой нэгэдэхи секретарь В. П. Тугдумов болон бусад хабаадалсаа.

Үнгэрһэн һуралсалай жэлдэ политическэ гэгээрэлэй хэшээлнүүд партийна олонхи организацинуудта эмхитэйгээр, удха һайнтайгаар боложо дүүрээ. Гэбэшье энэ шухала хэрэгтэ анхаралаа мууса табиһан ушарнууд тохёолдоо гэжэ тэмдэглэгдээ. КПСС-эй райкомой зүгһөө политическэ һуралсал хүтэлбэрилэгшэдтэ үшөөл һулаар туһаламжа үгтэдэг байһыень пропагандистнар ажаглалта хэһэн байна. Саашадаа һуралсалай ерэхэ жэлдэ пропагандистнарай теоретическэ мэдэрэл дээшэлүүлхэ хэрэгтэ онсо анхархыень эрилтэ табяа.

Зүблөөнэй һүүлдэ эрхим пропагандистнарта КПСС-эй райкомой Хүндэлэлэй грамота болон бэлэг барюулагдаа.

Р. ЦЫМПИЛОВ,
КПСС-эй райкомой таһагые даагша.

Хэжэнгын аймаг.

МЭРГЭЖЭЛЭЭ ДЭЭШЭЛҮҮЛНЭ

Партиин обкомой Политическэ гэгээрэлэй байшанда байгша оной июлиин 5-да пропагандистнарай семинар эхилээ. Политическэ һуралсалай эхин ба дунда шатын һургуулинуудта хүдэлдэг пропагандистнар хамтадаа 250 хүн республикын бүхы аймагуудһаа, городуудһаа эндэ сугларба.

Мүнөөнэй үе сагтахи үзэл суртайлай тэмсэл тухай КПСС-эй XXIV съезд юу хэлээб гэһэн лекци партиин обкомой пропаганда ба агитациин таһагые даагша М. М. Гаськов түрүүшын үдэр уншаба. Партиин XXIV съезд совет обществын социально-политическэ хүгжэлтэ тухай гэһэн асуудалаар түүхын эрдэмэй кандидат Г. Л. Санжиев лекци уншаа.

Удаань дүрбэн секци боложо таһараад, семинарта хабаадагшад һуралсаба. Экономикын эрдэмэй кандидадууд В. К. Дырхеев, Ф. И. Шулунов, В. Г. Шойдокова, Е. В. Николаева гэгшэд секцинүүдэй хэшээл дээрэ лекци хэбэ.

Социалис мүрысөө эмхидхэхэ, түрүү дүй дүршэл үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхэ тухай асуудалаар КПСС-эй обкомой пропаганда ба агитациин таһагые даагшын орлогшо Н. И. Крючков пропагандистнарай үмэнэ үгэ хэлээ.

КПСС-эй XXIV съезд партияа хүгжөөхэ тухай, парти доторой ажабайдалай зарим асуудалнууд тухайда гэһэн темээр түүхын эрдэмэй кандидат Г. Д. Басаев лекци уншаба. Манай ороной экономическа хүгжэлтын мүнөөнэй шатын онсо шэнжэнүүд тухай, шэнэ табан жэлэй зорилгонууд тухай КПСС-эй XXIV съезд гэһэн темээр экономикын эрдэмэй кандидат И. М. Занданов лекци хээ.

Городой промышленна зарим предприятинуудай мэргэжэлтэд пропагандистнарай үмэнэ үгэ хэлээ. Социалис предприятинуудтахи түсэблэхэ гурим тухай, арьбалалта, алмалта—социалис ёһоор ажахы эрхилхэ арга мүн гэһэн асуудалаар «Электромашина» заводой түсэблэлгэ-үйлэдбэриин таһагай начальник И. В. Бабкин, авиационно заводой ажалай, салингай таһагай начальнигай орлогшо М. А. Сенотрусов гэгшэд лекци уншаһан байна.

КПСС-эй XXIV съездын дүнгүүд ба областной партийна организациин зорилгонууд тухай КПСС-эй обкомой секретарь К. М. Продайвода пропагандистнарта хөөрэжэ үгөө. Удаань семинарта хабаадагшад уласхоорондын асуудалаар лекци шагнаа.

Манай корр.

СОВЕТ ОРОН ДОТОРНАЙ

УКРАИНЫН НЕФТЬ БОЛОН ГАЗ

Украинын Сумской областьдо Великобубновско нефтьтэй шэнэ газар ашаглагдажа эхилээ.

«Укрнефть» нэгэдэл табан жэлэй турша соо нефть гарган абаха 14 талмай, нефтиин 480 скважина ашаглалгада оруулхаар хараална. Нефть гарган абаха хүдэлмэриин технологиие ашаг үрэтэй болгохын тула элдэб хэмжээнүүд абтана, олонхи скважинанууд оньһожоруулагданхай.

Газ абалга мүн лэ ехэ болохо юм. Мелиховскэ, Новотроицкэ, Опошнянска, Стрелковско болон бусад уута һудалнууд газ үгэжэ эхилээ. Сэнхир түлишэ дамжуулха томо агрегадуудаар зэмсэглэгдэһэн 30 компрессорнэ станци хүдэлхэ юм.

ШЭНИИСЫН ТАЛМАЙН БЭЛЭГ

БАКУ. (ТАСС-ай корр. Б. Даминов). Ороoһото ургамалнуудай таригдадаг бүхы газарай гурбанай хоёр хубинь болодог шэниисые Азербайджанай талын районуудай механизаторнууд хуряажа эхилбэ.

Шииг нойтоор бага хабарай болоошье һаань, олохон ажахынууд үндэр ургаса абаа. Геокчайска районой Азизбековэй нэрэмжэтэ, Бардинска районой — «Азербайджан», Сальямска районой Инзалиин нэрэмжэтэ колхозуудай таряашад гектар бүриин 35 центнер хүрэтэр ороoһо таряа хуряана.

Республикын таряалан дээгүүр 4 мянган комбайн хүдэлнэ. Олон ажахынуудта агрегадуудай хүдэлмэри хоёр халаанаар эмхидхэгдэнхэй. Түрүү комбайнернууд халаан соогоо 10 гектар хүрэтэр таряа хадана.

ГАБШАГАЙШУУЛАЙ ОТРЯДУУД ҮБҺЭ САБШАЛСАХАЯА ГАРАНХАЙ

ХАБАРОВСК. (ТАСС-ай корр. П. Баранов). «Добринский» совхозой сабшалан дээрэ түрүүшын һүринүүд бодобо. Комсомольско-на-Амуре хотын судна бүтээлгын заводой залуу хүдэлмэришэд эдиршүүлэй хотын предприятинуудта эмхидхэгдэһэн, комсомолшуудай 11 габшагай отряд Хабаровска хизаарай совхозуудта ногоон тэжээл бэлэдхэхэдэнь туһална. Отряд бүхэндэ шахуу зуу гараң хүн хүдэлнэ. Трактор, автомобиль үбһэ багсалдаг ба һүрилдэг машинануудаар залуу үбһэшэд зэбсэглэгдэнхэй. Үһанда абтахын хажуугаар, бургааһанда дарагдашаһан багахан олтирогууд дээрэ машина хүдэлжэ шадахагүй байдаг. Тиимэ газарнуудта хүбүүд гар хажуур барижа, абьяастайгаар сабшадаг юм.

Судна бүтээгшэд «Добринский» совхоздо гахайн байра бариха, тэндэхи һургуулида һуралсалай хэрэгсэлнүүдые бүтээжэ үгэхэһөө гадна, лекци болон элидхэл хэхэ, зүжэг наада табиха зорилготой.

Комсомолшуудай отрядууд малай тэжээл бэлэдхэлсэхээ. Хабаровск, Биробиджан, Амурск, Совет Гавань болон хизаарай бусад хотонуудһаа сугларһан байна.

КУБАНИИН ТАРЯАН

Шэнэ таряа шэрэһэн хэдэн зуугаад автомашинанууд Кубаниин харгынуудаар элеваторнууд тээшэ субана. Кубаниин урда зүгэй ажахынууд бусадһаа түрүүлэн ешмээн гүрэндөө тушаана. Тэдэнэй удаа Усть-Лабинска, Кореновскэ, Тбилисскэ болон бусад районуудай томо томо ажахынууд таряа тушаажа эхилбэ. Тиин тушаан абадаг пунктнуудта олон мянган тонно таряан оронхой.

Гүрэндэ таряа тушааха хэрэгтэнь хүдөөгэй таряашадта промышленна предприятинууд ехэ туһа хүргэнэ. Мүн станица болон тосхонуудта олон мянган автомашина эльгээгдэнэ.

ТАСС-ай корр.

Пионерлагерьта гү, али һургуулиин талмайда, үгышье һаа, ниитэдэ туһатай ажалда эдэбхитэйгээр хабаадан, зунайнгаа амаралтые үнгэргэжэ байһан һурагшадта мүнөөдэрэйнгөө «Хонхые» зорюулбабди. Һуралсалдаа эрхим амжалта туйлахын тула бэеын тамирые һайжаруулан, эрхим һайнаар амархыетнай хүсэе.

№ 24

З. ГОМБОЖАБАЙ

АРБАДАХИ КЛАССАЙ БАСАГАД

(Шэнэ туужаһаа хэһэг)

Энэ субботын үдэшэ клубта суглаа хуураал болоһон, ядахадаа һургуулиинь багшанарай вечер.

Һүүлшынгээ хэшээлдэ һуужа байхадаа, мүнөө һүни хамтын байрада сугларая гэжэ Дэлэгмаагай хэлээшые бэшэ басагадынь юундэ суглархыень таажа ядаад лэ тараад һэн. Дэлэгмаа — комсоргшье бэшэ, физоргоршье һунгагдаагүй, юрэл нүхэдтөө үгэеэ дуулгасатай, старостын хани басаган.

***

Нөгөтэ... Энэ ушар намар болоһон юм. Классыень даажа ябаһан үбгэн багша пенсидэ гараха гээд, бүхы һургуулиараа ёһолол хэжэ, үдэшэлтын үгэнүүдэй хэлэгдэжэ, бэлэг сэлэгэй баригдаһан, хатар танцын дүүрэһэн хойно багшанар тэндээ үлэхэ гэһэн байгаа. Харин арбадахи классайнь шабинар үглөөдэрынь хамтынгаа байрада бэшэ, айлда тон нюусаар багшаяа урижа, духаряа бариха һэн. Энэ нюусань директоридэ дуулдадоо һэн хаш. Теэд хэн хоблооб? Өөһэдынь нэгэн гэжэ ойлгомжотой. Магад, миил хооһон хоб таража болоо. Тиибэ ябашье тэрэ үдэр үхибүүд хэзээл бүхэндэ багшанарые шарайшалхадаа, хэндэньшье һэжэг түрэбэгүй.

Хүлеэһэн үдэшэньшье хүрэжэ ерэбэ. Дэлэгмаа сагта магад гэжэ ханиутайгаа саанаа хүүлээд, стол дээрэ үмдэ табинхай үбгэн багшадаа гэжэ гансаарандань нэгэ шампанска бариһан хүндэлжэ байбад.

— Зай, одоошье мүнөөхиеэ гаргая, — гэжэ Дамбиин хэлэхэдэ, Дэлэгмаа үшөө нэгэ дуу дуулалдаадхия гэжэ зүйтэйл дурадхаа юм һэн. Дуунай эхигын замхаадүй байтар үүдэн түрд гэхэдээ, Гумпэл Гумпылович өөрөө орожо ерэбэ...

Одоошье шуулан гарахань гэжэ хүлеэһэнииинь үглөөдэрыньшье, нүгөөдэрыньшье абяа шэмээгүй.

Тэрээнһээ хойшо Дэлэгмаа тухай баран өөр өөрынгөө досоо һайханаар бодохэдэг хэбэртэй болоо һэн. Гэн тэрэр номгохоншье, саагуур бодолтойхоншье һаа, мэхэтэйхэн гэжэ Дэлэгмаа тухай үбгэн багшын вечер дээрэ үхибүүдэйнгээ аяг зан, ухаан бодол сэгнэхэдээ тэмдэглэһыень хүхюун дорюун дундаа хэниинишье хэшуулаагүй байба һэн ха.

* * *

... Мүнөөдэр сугларха гэжэ Дэлэгмаагай уриһан ушар нэгэл юрэ бусын гайхал тагнал байха ёһотой гээд багсааһан хотоной басагад гэртэхиндээ энэ тэрэ шалтаг оложо хэлээд, хамтын байрада ерэбэд.

Коридор соогуур абяанай замхамсаар, Дэлэгмаа харанхы таһагта стол тойроод һууһан басагадтаа шэбэнэн татажа дуугарба. Басаганай бүдэхир хоолой мүргэлдэмэ харанхын эзэн шэнгеэр дуулдажа байтараа, нэгэ үе үгы болоодхибо. Газаа саһа шахинуулһан гэшхэдэл гараад, сонходо дүтэлжэ, хэншьеб хана өөдэ абиран тоншохо янзатай.

— Дамбиил даа, — гэжэ бултанай аман нэгэ доро нэрлэжэрхибэ.

— Шамай бэдэрнэ, — Дэлэгмаа хажуудаа һууһан Добуудайе хадхаадхина.

— Хашартайл даа, дурамгүй...

Добуудайн хадхуурхай үгые дуулаһан юмэдэл һүүдэршье холодожо, Дэлэгмаа хоолойгоо һуладхаад, ехэл һонин юумэ дуулгахаар янзатай.

— Ш-ш-ш, басагад, би нёдондо үбэл город ошоходоо, институдай байрада подруга басагандаа хоноо һэм, рождество үдэшэлэн, — гээд Дэлэгмаа хоолойгоо бүри аалин болгобо. Энэ үедэ зариман шэхэеэ дэрдылгэлдэн амяа татана. — Басагад, шагнагтылши даа, тэдэ барандаа баржылба гээшэ. Дуулана гүт, хараа үзөөгүй юумэеэ үзөөб, нээрээ, нүхэд, нээрээ. Тудалдаха гээшэнь! Гэрэл соо хүн бүхэн һанаһан лэ юумэеэ хараа. Ихэдээ энэ — һүзэг, бурханайшье хэрэг бэшэ, физикын, теле-долгиной хүсэн гэлсэнэ. Тэдэш өөһэдөө физигүүд ха юм. Эрдэмэй доктор багшань энээн тухай лекци уншаа гэнэ. Хүнэй ухаан бодол гээшэмнай аргагүй хүсэтэй, холо юумые дүтэ болгожо асарха, харагдаагүй юумэ нюдэндэ харуулха юм байнал.

Дэлэгмаагай «баржылаа», «рождество» гэжэ байжа хэлэхэдэ, «зайл дөө, үхибүү мэхэлхэм гэжэ һанаа гүш» гэлдэхээ һууһан зариман «ухаан бодол», «физикэ», «теле-долгин» гэжэ баримта үгэнүүдээр үндэһэлхэдэнь, нээрээшье зүйтэйл гэхэ мэтэшэлэн һуубад.

— Би психолог Вольф Мессингын сеанс хараа һэлби, — гээд Сэндэмэ оролсобо. — Сценэ дээрэ байгаад, зал соо һууһан хүнэй юун тухай бодоһые тон зүбөөр таажа байгаа һэн. Аяар табин хүнэй һанаһан һанаа, бодоһон бодол таагаа.

— Тиимэ даа, тэрэл ха юм, — гээд Дэлэгмаа тодожо абана. — Хэрбээ шинии ондоо тээшэнь һаналаа табингүй, ханилжа һууха хүн тухайгаа бодожол һуугаа һааш, шамтай суг һууха хүн байгаа һаа, яаха аргагүй гэрэлэй толи соо харагдаха юм гэнэ. ...Зай, нүхэд, мүнөө үдэшэ туршаха гэжэ дуудаа һэм.

— Хайшан гээд?

— Энэ гэһээр. Харана гүт?

— Үгы, харанхыда юу уламтайгаа хараха хүмши! — гэжэ нэгэн шүүд шамай энеэдэ гарган алдаба. Тэрээниисэнь таһа дүүрэн, Дэлэгмаа олон дабхар блюдцинүүдые стол дээрэ наяртар хубаажархиба.

— Сонхынгоо хүшэгэ һайнаар буулгагты! Хүн бүхэнэй урда нэгэ амһарта, нэгэ гэрэл байха. Блюдэ соо бэһэлиг.

Бэһэлигүүд блюдэ руу ханхинан унажа эхилбэ.

— Би айнаб! — Сэндэмэ урдахияа бэеһээ зайлуулна хэбэртэй.

— Зай, зай, хайшан гэдэг юм! — гээдхинэ нэгэн.

— Нүхэд, амһарта соотнай нэгэ хэды дуһал аш-хоёр-о хэхэб. Хүн бүхэн өөрынгөө дуратай хүниие тон һайнаар ухаандаа һанаад, тэрэ уһаяа хургаараа хүрөөд, нэрыень духадаа, хасартаа ⁄ бэшэхэт, — гэхэйтэньшье адли амһартанууд абяаташаба.

— Бэшэбэ гүт? Тиигэбэл нэгэ, хоёр, гурба гэхэтэймни адли гэрэлээ урдаа баряарайгты. ...Зай, тоолоноб: нэгэн...

Эндэ тэндэ һанаа алдаха, амяа татаха абяан гарана.

— Хоёр...

Аляаһанай ниидэхэ дуулдама. Хүн бүхэн һанаһанаал бэшэжэ ороно ха.

— Гурба, — гэжэрхихэтэйгээ хамта Дэлэгмаа гал носоожорхибо.

Оршон зуура юунэйшье болоһые басагад ойлгоогүй, тиигэжэ байтараа бэе бэеынгээ нюурта хүнэй нэрэ, обогуудые хаража, одоошье хүхэ энеэдэн гаража, зариман гэрэлээ бутар шэдэнэ, нюураа адхана...

* * *

Энэ үдэшэ Дэлэгмаа таахa гэжэ хүсэһэн таабаряа таажа һалаа һэн:

Дээдэ Саянтын үзэсхэлэн гоё газарта 1964 ондо областьнууд хоорондын тусхай интернат һургуули нээгдэһэн юм. Тэрэ һургуулида хүршэ областьнуудһаа, манай республикын олон нютагуудһаа ерэһэн үхибүүд юрэнхы эрдэмэй үндэһэ шудалхаһаа гадна, ямар нэгэн мэргэжэл олоожо гараха ёһотой юм. Жэшээнь, басагад оёдолой, хүбүүд дархашуулай мэргэжэл шудална.

Мебель дархалдаг Серовой нэрэмжэтэ фабрикада (Улаан-Үдэ) олон һурагшад һаяхан практикаяа гаража, яһала һайн сэгнэлтэдэ хүртэһэн байна.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. 11-дэхи классай һурагша Валера Походиев практикынгаа үедэ. 2. Басагадай практика баһа һайнаар үнгэрөө.

Г. ГАБАЕВАЙ фототекст.

ХАЙРАТА ҮХИБҮҮД!

Дамдинцоогиин Содномдорж — Монголой мэдээжэ зохёолшо. Нүхэдынь Содномдоржые Монголоймнай Маршак гэдэг юм. 1955 ондо шүлэгүүдэй нимгэхэн дэбтэр гартаа бариһан һургуулиин шаби Содномдорж нэрэтэ уран зохёолшо Сэнгээдэ ерэжэ, түрүүшынгээ шүлэгүүдые харуулаад, тэрэ гэһээр олон тоото номуудые хэблэлдэ гаргажа, мүнөө Монгол орондо энэ зохёолшые мэдэхэгүй үхибүүд гэжэ байхагүй. «Набсайдамба, тэрэнэй нүхэд» гэжэ поэмэнь эгээл томо номынь юм.

Содномдоржын үхибүүдтэ зорюулһан шүлэгүүд хари хэлэнүүд дээрэ яһала гаранхай. Һүүлэй үедэ «Байгал» журналда, «Буряад үнэн» газетэдэ тэрэнэй шүлэгүүд толилогдоһон юм.

Мүнөө нүхэр Содномдоржын шүлэгүүдэй шэнэ оршуулгануудтай таанадые танилсуулхамнай.

Цырен-Базар БАДМАЕВ.

ШУБУУХАЙН БАЙШАН

Жэл бүри хабартаа
Жэгүүртэ олон шубууд
Манай орондо айлшалхаяа,
Маша холоһоо буудаг юм.
Түргөөр газаашаа гаража,
Тэрэниие угтахаа бэлдэе.
Харуул, хюрөөгөө абаад,
Хадааһа, алха бэлэдхээд,
Хамтаран эбтэй ябахада,
Хамаг ажал бүтэстэй юм.
Айлшаар ерэһэн шубуудта
Амаралтын байшан бария л даа.
Бүтээжэ урлаһан байшангаа
Бүхэлэн бэелэн дүүргэжэ,
Үндэр модондо үлгэхэдэмнай,
Үндэгөө тэндэ түрэдэг юм.
Тэдэ айлшан шубуудтаа
Түрэлгын гэр түхеэрэеэл даа.

ЖЭГМИД ТОГМИД ХОЁР

Жэгмид Тогмид хоёр
Жэмэстэ хамта гараба.
Уулын модон соо оромсоороо,
Урилдан түүжэ эхилбэ.
Заахан түйсэтэй Жэгмид
Заатагүй түрүүлхээ забдаба.
Томо түйсэтэй Тогмид
Тоосоогүй гээгдэжэ эхилбэ.
Түүһээр түүгээд Тогмидынь
Түйсээ дүүргээд бусаба ха.
Хотоёо дүүргээд Жэгмидынь,
Хооһон түйсэтэй бусаба ха.

ТЭНЭГ АРСАЛАН

Шэрэнги хүбшын талмайда
Шандагантай арсалан уулзаба.
Арга шадалаа һайрхалсан,
Айхабтар тоосолдобо,
заргалдаба.
Дээрэлхүү арсалан зандарба:
— Дэлхэй дайдада намайе
Диилэхэ амитан байхагүй,
Халтал барааем үзэмсөөрөө,
Хараһан тээшээ зугададаг.
Шандаган, ши өөдэгүйш даа,
Шадалшье гэжэ байхагүй,
Шамһаа хэншье айхагүй, —
гэжэ
Шанга гэгшээр бадархадань:
— Хэншье намһаа айхагүй гү?
Хэтэрхы худалаар ярибат даа.
Та намайе дахаад мүнөө
Тайгаар ябаад үзэгты даа.
Амитан бүхэн намһаа
Айхабтар ехээр айхал байха.
Холоһоо барааем хараад,
Хотирон зугадан,
арилхал, — гэжэ
Шандаган һүрхэй урдаһаань
Шангалан хэлэбэ гэнэл даа.
— Зай, тиигэбэл тала дайдаар
Зайе, ябая хоюулан.
Хараһан лэ амитанаа айлгадаг
Хаба шадалыш үзэе, — гээд
Арсалан шандагаяа дахажа,
Амидатараа харайба гэнэ.
Холо дүтын газарнуудаар
Хойшо урагшаа гүйбэ гэнэ.
Тинхэдэнь тэдэ хоёртой
Тэндэ ушарһан арьяатан
Ухаа мэдээ алдажа,
Унин тооһон тэрьелбэ ха.
Инмэ юумэнэй болохые
Элитэ нюдөөрөө үзэхэдөө,
Арсалан ехэ ойлгожо ядан,
Аргагүй гайхаба, гэлыбэ ха.
«Нарата энэ юртэмсэдэ
Намһаа үлүү шадалтан
Байдаг лэ байна даа», — гэнэ ха.
Баһашье тэнэг амитан даа.
Ямар ушарһааб гэбэл,
Янза бүриин арьяатан
Дабхиһан шандаганһаа бэшэ,
Дахаһан арсаланһаань айгаа бшуу.

ГОЛ ДЭЭРЭ

Аха дүү — хоёр хүбүүхэд,
Амаралтын нэгэ үдэр
Замагтай уһанда ошожо,
Загаһа барихаяа шиидэбэ.
Шэнэхэн хахуулияа
тааруулжа,
Шэдэнэ харза уһанда
Дэрһэн үйһэн уһан дээр
Далда ороно үе-үе.
Эхилээд нэгэ татахадань, —
Эрхиин шэнээн жараахай.
Дахяад баһа угзархадань —
Дарбагар аматай хөөлэнтии.
Жэбэгүй шабын түмэртэ
Жэрытэр үлхэнэ загаһаяа.
Хүбүүд урматай, хүхюутэй,
Хүсэд загаһашад болонхой.
Уһанай эрьедэ хүбүүхэд
Үдэрөө олзотой үнгэргэбэ.
Боро хараан болоходонь,
Бусаха тээшээ забдаба.
Олон загаһа бариһандаа
Одоо ехээр баярлажа,
Олзоёо абахаяа эрьехэдэнь,
Оройдоо үгыл нэгэнииньшье.
Зуугаад загаһан байхал һэн,
Зугадаа юм гү, үгыл даа.
Ябашоо гээшэ гү мултараад?
Яагаа, юрэдөө, гайхалтай юм.
Дүүнь юлын хараашалжа,
Дүхэг, дүхэг тонгогошоно.
Арга хургаа оложо ядан,
Ахань амаяа ангайна.
Гэнтэ хойноо харан гэһээнь,
Гэдэһээ садаһан нохой
Хамаг загаһыень эдижэрхёод,
Хамар амаяа долёон байба.
Хайран загаһамни һалаа гээд,
Халаглан дүүнь уйлаба ха.
Ай даа, алдуу болобо гээд,
Ахань дүүгээ аргадаба ха.

АМАРАЛТЫН ҮДЭР «АМАРБА»

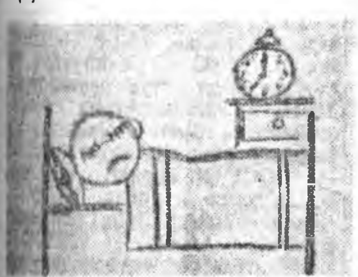

Шаасни долоо сохибо
хонхоёо,
Шагнаархангүй,
үшөө зааха хэбтэхэм...

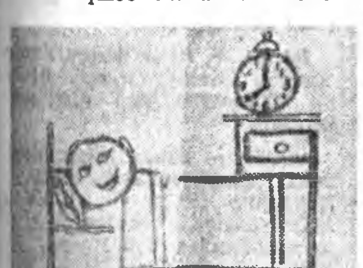

Тархишье даа,
найма болошобо даа,
Таршалжа хэбтэхэнь
зохид байна даа...

Юһэ болошобо гү?
Яаһан түргэн?
Юуншье болог,
һайса амархам...

Арба болобо гү даа?
Мурынь ганса
Арбан хоёр болотор
зүүдэеэ манаһуу...

Ж. МАНЖИЕВАЙ зурагууд.

РАССКАЗ

ТҮГСҮҮЛТЭДЭ

Аяма халуун үдэр. Арбаад наһатай таба-зургаан үхибүүд арбан таба-зургаа хүрэжэ ябаһан аха заха болохо Дэнгэн Доржотой Түгсүүлтэдэ уһанда орохоёо ошожо ябанабди.

— Гунгар, ши шунгаһан зандаа Түгсүүлтые һэтэ тамаржа шадаха гүш? Би шадахаб. Үнэншөөгүй һаа, Дугаржабһаа һура. Тиигээ һаабзаб, Дугаржаб? — гэжэ Оодой ябууд дундаа гараараа агаар һамаран хэлэбэ.

— Тиигээ, — гэбэ Дугаржаб.

Оодой шүрхэгэр заахан бэетэй, гүйхэ харайхадаа айхабтар хурдан, ямаршье үндэр модон дээрэ хэрмэн шэнги абираад гарашадаг, хэнһээшье холо шулуу шэдэдэг, барилдааша шандааһатай, шуран солбон хүбүүн юм. Үшөө тиигээд наадаша хүхюун, гоёор дуу дууладаг. Үетэн соогоо Оодой олон юумээрээ түрүүлдэг, ахяад лэ байдаг һэн. Гансал би барилдалгаар, шатараар доронь орожо үгэдэггүй байгааб. Үржадэр Оодой бидэ хоёр баабхайгаар наадаад, тараха дээрээ наншалдашоо һэмди. Тэрэ намда найман баабхайгаа алдажархёо. Мүнөө Түгсүүлтые Оодойн һэтэ шунгаад гарашахаб гэхэдэ, этигэхэ орой дурамгүй. Теэд Дугаржаб «тиигээ» гэжэ хэлэбэ ха юм. Дугаржаб худалаар хэлэдэггүй, үнэн сэхэ хүбүүн, тиимэһээ Оодойн арбаад сажан үргэн Түгсүүлтые шунгаад гарашахаб гэжэ мүнөө хэлэһэниинь яаха аргагүй зүб. Хайшан гэхэ юм гээшэб? Мүртэй тамаржашье бирадаггүйб. Эээ эхигүй хөөһэтэн, мушхаран урдадаг, оёоргүй гэхээр лүн харанхы, дундуураа мори бүладаг гүнзэгы Түгсүүлтэ минии һанаанда ороодхино. Тиихэдээ хуухымни үһэн үрзыжэ, «Оодой шунгая гэжэ бү хэлэһээ даа, бү шунгаһай даа» гэжэ айнгяар тэрэнэй һанаа амархан хөөрэжэ. энеэжэ ябаһан нюур шарайень шэртэн шэбшэнэб.

— Оодой сэнги сунгаад галаза садаха гүс? А? — гэжэ худалша, хоб үгэдэ дуратай дээрэһээ үхибүүдэй дунда шоодобори болоһон, шалшаран Балдан мүрһөөм татан асууба.

— Шадахаб! — гэжэ би хэлэһэнээшье мэдэнгүй хэрхирэн хэлээд, мүрөө угза татан абабаб. Хэлэхэдэ хүнгэн, хэхэдэ бэрхэ. Хайшан гээд шунгаха гээшэбиб? Би Түгсүүлтэ хүрэтэр үгэ дуугүй, «шадахаб, шадахаб» гэжэ шэбэнэһээр ошобоб. Хүрэжэ ерэбэди. Үхибүүд шаг шууяан бололдон, хубсаһа хунараа тайлабад. Бишье тайлабаб. Оодой оройдоо айха, жэгшэхэ шэнжэгүй, уһа уруу хүлөө шэхээд:

— О, аягүй дулаан! — гэжэ хүхюунээр хашхарба, — Хараад байгты, би шунгахам! Бидэ булта харан зогсобобди. Түгсүүлтэ һүрөөтэйгөөр харагдана. Һаяын бороһоо хойшо уһанай нюрган һураггүй дээгүүр болошоһон, долгинуудынь собхорон мушхарна, ялалзан хөөһэтэнэ, тэг дундаа эрьюулгэтэн харлана. Бидэ бултадаа амилхаяашье болишоод бэеэ шэртээбди. Аха заха болохо Доржомнайшье абяа аниргүй, һонирхуугаар харана.

Оодой эрьеһээ холохон ошоод:

— Зэ! — гэжэ хашхараад, буугай һомон шэнги түргэн гүйжэ ерээд, Түгсүүлтын нүхэн хара уһа уруу сүмэ сохин ороод, үгы болошобо.

Нэгэ, хоёр.. таба.. арбан секунда болобо ха, Оодойн толгой саада эрьеын ойро шобогод гэжэ бултайгаад, гаража ерэбэ.

— Ой-ё-ё, гарашабал! Гайтайл Оодойтнай! Герой! Чапаев! Гунгарай шунгахые харая! Гунгар! Гунгар! — гэжэ үхибүүд хашхаралдажа, дэбхэрэлдэжэ оробо. Би аалихан эрьеһээ холодобоб. Энэ үедэ Дугаржаб:

— Гунгар! — гэжэ хашхарба,

— Уһанда бү орыш! Ши хүлөө үбдөө хамнайш. Хэрхэтэһэн хүнэй уһанда ороходо шүрбэһэниинь таташадаг юм. Тиигэжэ эжышни хэлээ хамнай. Болииш, бү орыш! — гэбэ. «Нээрээ эжымни хүйтэн үдэр хүл нюсэгөөр бү яба, уһанда орожо болохогүй гэжэ хэлээ хамнай. Яаха юм гээшэб?.. Үгы даа, үхибүүд үнэншэхэгүй. Үсэгэлдэр Оодойтой: «Хүлни эдэгэе, хамаагүй», — гэжэ байжа турнигта бултанайнь хараһаар байтар наадаа хамнайб.

Айгаад, шалтаг баряа гэжэ һанаха...

— Шунгахам! Зайлагты! — гэжэ хашхараад, бүхы шадалаараа гүйжэ ерээд, дэбхэршэбэб. Нилээд удаан шунгабаб, эрьедэ тулабаб гэжэ һанаад, хүл дээрээ бодошобоб. Алим газар? Хүлни тулгагүй, доошоо унашабаб. Гар хүлөөрөө мэдэрэлгүй түргэн уһа сохижо, толгойгоо б у л т а й л г а хатайгаа сасуу: «абыш!», — гэжэ хашхаржал үрдибэб. Үшөө хоёр-гурба дахин бултаганаад: «аб-б-б», — гэжэ уһа залгин, шэнээ шадалаа баража, шэнгэжэ эхилээ һэм. Теэд би уһанда орожо үхэхэ заягүй байгааб. Дэнгэн Доржо наһаа хүсэд гүйсөөгүйшье һаа, ехэ хүн шэнги задарюун, хүсэтэй, томо бэетэй болоһон, Түгсүүлтэһээ байтагай, Хёлго мүрэниие хүндэлэн тамараад гарашахаар зоримгой бэрхэ болоһон байжа, голгүй болошоһон намайе уһанһаа гаргаһан байгаа.

Игэжэ Оодойтой мэеэрхэлдэжэ ябаһаар шүүд үхэшэн алдаа бэлэйб.

Д. ДАМБИЕВ.

«Үхэршэн болохол хүсэлэнтэйб!»

Б. ПОПОВОЙ фото-этюд.

ЗУМБАРААН

Хэдыхэн шара зумбараанууд
Хээрэ нэгэтэ ушарба ха.
Хэмнай шуран,
бүхэригхэн,
Хүдэлмэришэб гэжэ
заргалдаба ха.
Бултааран
нэгэ-нэгэ нүхэ
Бушуухан малтая гэлсэбэ.
Хамагые түрүүлһэн
зумбараань
Хурданда тоологдохо болобо.
Бурьялшаба даа тооһо, шорой,
Бүгэдэ һайса оролдобол даа,
Эди шэдиеэ үзэлсэжэ,
Эхилбэ гэнэл даа урилдаан.
Хойрог алаг зумбараан
Хэзээнэйл залхуу абаритай.
Хүйхэр сохижо ерэбэ ха
Хамагай һүүлдэ ёо голтой.
Хэды хоноод һүүлээрнь
Хээрэ хэбтэһэн, шүдэгэрхэн
Тарянай амтатай хоолосууды
Түрүүн ошоһомнай эдихэ,
Оодоролдое, урилдая гэлсэбэ,
Одоо дахин табилалдаба.
Бурьялшаба тооһо, шорой,
Бүгэдэ һайса оролдобол даа.
Эди шэдиеэ үзэлсэжэ,
Эхилбэ гэнэл даа урилдаан.
Хойрог алаг зумбараан
Хэзээнэйл залхуу абаритай,
Эдихэ юумэн болоходо,
Эршэ тамир оробoлтой,
Хамагһаа урид, түрүүлэн
Хүйхэр сохижо ерэбэлтэй.

Ц-Б. БАДМАЕВ
буряадшалба.

ШЭНЭ ШҮЛЭГҮҮДҺЭЭ

Жан ЗИМИН

УРГЫНУУД

Таляан
Талын ургынууд
Танилдаба
Танитай.
Номуудыень
Нээлгүүлнэ,
Дэбтэрнүүдынь
Дэлгүүлнэ.
Хани болоһон
Басагандаа
Халууханаар
Хандаба:
«Үзэгүүдые
Үзүүлыш,
Үгэнүүдые
Мэдүүлыш,
Номуудые
уншуулыш,
Арба-таба
Тоолуулыш,
Үсхэхые
Ойлгуулыш,
Хубаахые
Хэлэжэ үгыш,
Нэмэхые
Нээжэ үгыш,
Хорохые
Харуулыш».
Урин гоё
Ургынууд
Танигэмкай
Тойробо,
Урдань орожо
Угтаба,
Хойноһь орожо
Хандаба,
Гүйн байжа
Гүнхэба.

ХАРААСГАЙ

— Хараасгай,
хараасгай,
Хаанаһаа ерээбши?
— Алдарта Байгалай
Алтан эрьеһээ.
— Хараасгай,
хараасгай,
Хайшан гээд
ерээбши?
— Далиингаа
хурданда
Дабаандаш
тороогүйб,
Нюдэнэйнгөө
хурсада
Манандаш
төөреэгүйб.
— Аяншаар ябаа
һаа,
Амарыш, сагаалыш.
Хэрэгтэй ерээ һаа,
Хэрэгээ мэдүүлыш.
— Энгэрээр дүүрэн
Үльгэртэй ерээлби.
Сээжээр дүүрэн
Шүлэгүүдые
асараалби.
— Хараасгай,
хараасгай,
Хэндэ асарбаш?
— Үльгэр зугаагаа
Үхибүүдтэ
хүртөөхэм.
Хүхюухэн
шүлэгүүдээ
Хүүгэдтэ түбөөхэм.
— Хараасгай,
хараасгай,
Хододоо ерэжэ бай.
Байгал далайдаа
Баяр хүргөөрэй.
Үльгэрыш шагнажа
Ухаандаа абахабди,
Сээжэдээ хадуужа
Шүлэгүүдыш
һурахабди.

Барилдаагаар Монголой Арадай Республикын нэгэнтэ бэшэ чемпион болоһон, спортын габьяата мастер Тувдэндорж.
«Монгол улас» гэжэ альбомһоо абтаба.

ОРОНОЙНГОО ТУГЫЕ ДЭЭРЭ ҮРГЭН...

МОНГОЛ ОРОНДО физкультурна хүдэлөөн имагтал хубисхалай һүүлээр үргэн дэлисэтэйгээр хүгжөөгдөө. Аха дүү Монгол ороной правительство залуу үетэниие бүхы талаарнь тэгшээр хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ ехэ анхарал хандуулна. Тэрэнэй нэгэ гэршэнь физкультура ба спортын хүгжэлтэ болоно. Һүүлэй жэлнүүдтэ Монголой спортсменүүд дэлхэйн элдэб оронуудта үнгэргэгдэһэн мүрысөөндэ оло дахин илалта туйлажа, Эхэ оронойнгоо тугые дээрэ үргэн ябана.

Мүнөө үедэ Монголой барилдаашад ехээр суурханхай. Энэньшье гайхалгүй юм бэзэ. Юундэб гэхэдэ, монголшууд хэр угһаа хойшо барилдаанда дуратай байһан зон. Жэл бүри болодог хубисхалайнгаа һайндэрэй барилдаанда илажа гараһан бүхэнь «Арсалан», хоёрдохи, гурбадахи һуури эзэлэгшэд «Заан», «Начан» гэһэн хүндэтэ нэрэдэ хүртэдэг.

1959 ондо анха түрүүн Монгол ошоходоо, Улаан-Баатарай чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэхын түлөө үнгэргэгдэһэн мүрысөө хаража, ехээр һонирхоо һэм. 16 эрхим бүхэшүүл бэе бэеэ дабалсажа, хүсэеэ үзэлсэбэ.

Зодог, шуудаг үмдэһэн бүхэшүүл ковёр дээрэ гараа: Досоо, газаа дэгэ хэхэ, нюрга матаха, сабшаха гэхэ мэтээр манай буряад барилдаанай арга баһал гоёор хэрэглэдэг байна.

Ехэшүүлэй һүүлээр бишыхан үхибүүдэй барилдаан болоходоо баһал һонёор үнгэрөө. Харин тэдэнэр барилдаанда бүришье һаа солбон.

Ехын гарай барилдаашадые хоёрдохёо Монгол ошоходоо хараа һэм. Тэдэнэр Мексикэдэ үнгэргэгдэхэ XIX олимпиин нааданда бэлэдхэл хэнгээ хэдэн ороной барилдаашадтай хүсэеэ үзэлсэһэн байгаа. Улаан-Баатарта сугларһан Монголой ехэ бүхэшүүлтэй уулзагдаа һэн. Урда жэлдэнь Энэдхэгэй ниислэл Делидэ болоһон дэлхэйн бүхэшүүлэй мүрысөөндэ хабаадалсаад, орондоо түрүүшын бронзо медаль асарһан Мүнхэ-Бата гэгшэ тэрэнэйнгээ түлөө орденоор шагнагдаад байһан байба.

Улаан-Баатарта хоёр хоноод байтарнай, Москвагай суглуулагдамал команда ерээ бэлэй. Тэрэ команда Монголой командада 3,5—5,4—4,5 тоотойгоор шүүгдээ һэн.

Энэмнай бүри ехэ илалтын урда тээхи сууряан байһан. Мексикэдэ болоһон олимпиин наадада монгол барилдаашад нэгэ мүнгэн, гурбан бронзо медальда хүртэһэн. Тиихэдэ командаараа гурбадахи һуурида гараһан байха. Тэндэ Монголой бүхэ Мүнхэ-Бата гэгшэ мүнгэн медальда хүртэһэн байба.

Табан жэл удаагаар орон соогоо түрүүлжэ, «Арсалан» бүхэ алдартай спортын габьяата мастер, оронойнгоо хоёр орденой кавалер Жигжидын Мүнхэ-Бата мүнөө дэлхэйн олон оронуудаар мэдээжэ болонхой.

ЭНЭ ЖЭЛЭЙ МАРТДА Ростов-на-Дону хотодо «Эб найрамдалай кубок» гэһэн штанга үргэгшэдэй мүрысөөн болоһон байна. «Мартын 12-ой үдэшэ МНР-эй командын гэшүүд, илангаяа командын тренер Самбуугын Табхай ехээр баярлаа. Юуб гэхэдэ, эгээл хүнгэн бэетэй Монголой штангист Нацагын Сэр-Од гэгшэ штанга гэнтэ үргэхэдөө 115 килограмм ахижа, оронойнгоо рекорд 2,5 килограммаар дээшэнь болгоо» гээд «Советский спорт» газетэ тэрэ үедэ бэшээ һэн.

1967 ондо республикымнай штанга үргэгшэдэй команда бидэнтэй хамта Монгол оролсоо бэлэй. Буряадай зарим штангистнар амжалта туйлабашье, командаараа илагдашоо һэн.

1960-аад он багта хурдаар гүйдэг Монголой чемпион, спортсмен Агван 100 метрэй зайда манай эндэ урилдахадаа айхабтар хурдан байһанаа харуулаа бэлэй.

БҮРИ ЭРТЭ УРДА сагһаа монголшууд эһан, хуһан шатар дархалжа, тэрээгээрээ наададаг байһан. Мүнөө Монголой бэрхэ шатаршадай суу хаа хаанагүй таранхай. Илангаяа шатараар уласхоорондын мастер Түдэбын Үйтүмэнэй нэрэ мэдээжэ болонхой. Жэшээлхэдэ, үнгэрһэн жэлдэ Баруун Германиин Зиген хотодо үнгэргэгдэһэн Бүхэдэлхэйн олимпиадада Үйтүмэн дүрбэдэхи хюлгэ дээрэ наадахадаа түрүү һуури эзэлһэн байна. Ноябрь соо Испаниин Мальорко арал дээрэ болоһон зоно хоорондын турнирта хабаадахадаа түрүүшын гурбан турта уласхоорондын гроссмейстернүүд Решевский (США), Матулович (Югослави), уласхоорондын мастер Наранья (Филиппины) гэгшэдые удаа дараалан шүүжэ, ехэ шууяа татаа һэн. Харин саашадаа тэрэ муушаг наадабашье, суудa гараһан гроссмейстернүүд Роберт Фишер (США), Бент Ларсен (Дани), Светозар Глигорич (Югослави) гэгшэдтэй тэнсэһэн байха юм.

Монгол хүнүүд нэрээшье шатарта дуратай. Үхибүүдээ энэ наадада багаһаань хойшо һургадаг. Улаан-Баатарай пионернүүдэй ордон соо үхибүүдтэй олон хюлгэ дээрэ нэгэ доро наадахадаа одоол мэдээ һэм.

Монгол ороной физкультура ба спортын хүгжэлтэ тухай, ороной спортсменүүдэй амжалтанууд тухай бэшэхэдээ, элдэб тоо баримта дурдаагүйб. Юрэдөө, хараһан үзэһэнөө, ажаглаһан зүйлнүүдээ эндэ тэмдэглэнэб. Теэд хөөрэһэн эдэ зүйлнүүдни иимэ һанамжа түрүүлнэ:

Хойто жэлдэ Баруун Германиин Мюнхен хотодо үнгэргэгдэхэеэ байһан XX олимпиин наадын үедэ Монгол ороной түлөөлэгшэ хүндэлэлэй пьедесталай эгээн дээдэ табсан дээрэ гаража, оронойнгоо гимнын хүгжэм зэдэлүүлхэ, гүрэнэйнгөө тугые намилзуулха байха гэжэ һанагдана.

Н. ГАЛДАНОВ,
СССР-эй Журналистнуудай холбооной гэшүүн.

ҺУР ХАРБАЛГА.
«Монгол улас» гэжэ альбомһоо абтаба.

УЛААН ХЭРЭЭҺЭНЭЙ ЭДИР ТУҺАЛАГШАД

Хара далайн эрьедэ оршодог пионернүүдэй «Орлёнок» гэжэ лагерьта ВЛКСМ-эй ЦК-гай болон Улаан Хэрээһэнэй бүлгэмэй үүсхэлээр эдиршүүлэй бүхэсоюзна слёт июль — август һаранuудай туршада үргэлжэлхэнь. Манай республикаһаа табан хүн: Надя Засухина, Лора Дмитриева, Вера Помулева, Гена Родионов, Алёша Русляков гэгшэд тэрэ слёдто хабаадалсаха эрхэтэй болоо. Юуб гэхэдэ, тэдэнэр өөһэдынгөө һуража байһан һургуулида Улаан Хэрээһэнэй талаар ехэ хүдэлмэри ябуулаа, олон юумэндэ өөһэдөө һураа бшуу.

Слёдто хабаадахаяа «Орлёнок» ошохо золтой бологшодой олонхинь Прибайкалиин аймагай Турунтайн дунда һургуулиин һурагшад. Энэнь дэмы бэшэ. Һургуулинуудай санитарна постнуудай республиканска мүрысөөндэ тэдэнэр онсо шалгараа бэлэй.

«Үбдэһэн» хүнүүдтэ докторой ерэхын урда ямар туһа хүргэхэб, уһанда шэнгэжэ байһан гү, али наранда ангаһан хүнүүдые яажа абархаб гэһэн асуудалнуудта тэдэнэр һайнаар харюусахаһаа гадна, өөһэдөө түргэн туһаламжа үзүүлжэ шадаха болоо бшуу.

Тэрэнһээ гадна, һургуули болон һургуули шадарайнгаа газарта ариг сэбэр сахихын, тэрэниие ногооруулхын, болбосон түхэлтэй болгохын тулада медицинын хүдэлмэрилэгшэдтэ һургуулиин үхибүүд горитой туһа хүргэлсэдэг юм. Мүн һонирхолтой ханын газетэшье гаргалсадаг байна.

Тиихэдэ Улаан-Үдын Железнодорожно районой 40-дэхи һургуулиин санитарна постын гэшүүд Таня Попельник, Галя Шангина, Лида Некипелова, Света Русинович гэгшэд республиканска мүрысөөндэ 1-дэхи һуури эзэлһэн юм. Мүнөө тэдэнэр Брест хотодо үнгэргэгдэхээ байһан «Зарница» наадынай Бүхэсоюзна финалда хабаадалсахаяа өөһэдынгөө һургуулиин эдир армеецүүдтэй тиишэ мордобо.

Түрэл республикынгаа нэрэ түрэ хамгаалха тон харюусалгатай зорилго эдэнэймнай урда табигданхай. Гэхэ зуура, хубиин түрүү һуури эзэлхын түлөө тэдэнэр мүн лэ тулалдаха байна.

О. СНОВАЛИНА,
Улаан Хэрээһэнэй республиканска комитедэй түрүүлэгшэ.

МҮРЫСӨӨНЭЙ ДҮН

СССР-эй тогтоһоор 50 жэлэй, В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ пионерскэ организациин 50 жэлэй ойнуудта зорюулагдан үнгэргэгдэжэ байгаа пионернууд болон һурагшадай республиканска аяншалга Бүхэроссиин аяншалгын нэгэ хубинь болоно. Тус аяншалгада хабаадагшад долоон янзын темээр материал суглуулна.

Ойн баярта зорюулагдаһан энэ аяншалга хоёр жэл соо үргэлжэлхэ. Мүнөө түрүүшынь жэл дүүрээд, хоёрдохинь эхилжэ байна. Тиин һургуулинууд, аймагууд дотор түрүүшын жэлдэ хэһэн хүдэлмэриин дүн гаргагдажа, 2-дохи жэлэй хараа түсэб баталан абтаха ушартай.

Хориин дунда һургуулиин аяншалагшадай командын гэшүүд бүхы асуудалаар онсо һайн харюу үгэжэ, бултанһаа шалгараа.

Түрэл ороноо шэнжэлхэ хүдэлмэри түрүүшын жэлдэ һайнаар ябуулһан Хориин дунда һургуулиин һурагшад аймаг соогоо 1-дэхи һуури эзэлһэниинь гайхалтай бэшэ. Граждан болон Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнууд тухай, Совет засаг Забайкалида тогтоохын түлөө тэмсэһэн түрүүшын революционернүүд тухай материал үхибүүд олоор суглуулһан байна. «Түрэл оромни» гэһэн аяншалгын шэнэ шэтлэл болохо «Литература ба искусствын» хүдэлмэри Хориин һургуулида һайнаар эмхидхэгдэнхэй. Тэрэшэлэн Буряад орон соогуураа аяншалгада гарахадаа, үхибүүд Буряад орондо ажаһуудаг арадуудай аман үгэ суглуулдаг, хамтын ажабайдалай түлөө тэмсэһэн хүнүүдэй хөөрөөе тэмдэглэн абадаг байһан Хориин һургуулиин хизаар ороноо шэнжэлэгшэд республикын мүрысөөндэ хабаадажа, нэрэ солоёо хамгаалха эрхэтэй болобо.

З. МАЛЮТИНА,
«Шэнэ Үдэ» газетын редакциин хүдэлмэрилэгшэ.
Хори.

НИИСЛЭЛ УЛААН-ҮДЫН ҺОНИН

КОНЦЕРТДЭ ЕРЫТ

Машина бүтээлгын Эрхүүгэй заводой Ю. Гагаринай нэрэмжэтэ соёлой байшангай арадай дуу, хатарай ансамбль Орешковэй нэрэмжэтэ культурын ба амаралтын парк соо концерт харуулаа.

Ород арадай, совет композиторнуудай дуунууд, частушканууд, Сибириин мүнөө үеын шог ёгто дуунууд, ород арадай хатарнууд программадань оруулагданхай.

Манай корр.

ЗАНШАЛТА ХАРАЛГА

А. М. Горькиин нэрэмжэтэ республиканска библиотекэ соо июнь һарада абтаһан номуудай заншалта харалга эхилбэ.

Библиотекэдэ шэнээр абтаһан литературын дунда уншагшадай хэдо һонирходог номууд бии.

С. ЖАРКОВА.

Спорт

СССР-эй арадуудай спартакиада

СССР-эй арадуудай 5-дахи спартакиада үргэлжэлһөөр. Москвагай Лужникин гоё һайхан нэгэ буланда 50—30 метрэй зайда һур харбалган июлиин 4-дэ болобо.

Харбагдаһан лэ годли бүхэн арай гэжэ дуулахаар өөрын һайхан аялгатай. Ленинградец Михаил Пеуновай годли ондоохон абяатай. Абажа болохо 1440 очкоһоо 1195-ые абаһан Михаил түрүүлжэ ябана.

Михаилай намтар ехэ бэшэ, миин 23 наһатай. Хоёр жэлэй урда армиһаа бусаад гэрлэһэн. Ээлжээтэ спартакиадада һур харбалгаар хабаадахын тула М. Пеунов тэсэмгэйгээр бэлдэһэн юм.

Алла һамганиинь һур харбалгаар дэлхэйн рекордсменкэ. Мүнөө үнгэржэ байһан мүрысөөндэ тэрэ мүн лэ хабаадалсана.

Каховкын спортсмен Вадим Резников Михаилһаа миин 8 очкогоор гээгдэнхэй. Тиимэһээ Михаилда һэргылэнги байхань үлүү бэшэ. Тиихэдэ Украинын мэргэн, Европын эрхим чемпион Виктор Сидорук даб дээрэ 3-дахи һуурида ябана.

Москвагай инженер Эмма Гапченко эхэнэрнүүдэй дундаһаа түрүүлһэн заядаа. Тэрэ 1176 очкотой болонхой. 2-дохи ба 3-дахи һууринуудые Эндла Велленд (Таллин), Любовь Асатурова (Тбилиси) гэгшэд хубаалдана.

Хэрбээ командаарнь хаража үзэбэл, Украинын эрэшүүл, Эстониин эхэнэрнүүд түрүүлнэ.

В. ПИМЕНОВ,
ТАСС-ай корр.

ХИЛЫН Саанаһаа РАДИО ТЕЛЕФОН ТЕЛЕГРАФ

«МОНГОЛОЙ РЕВОЛЮЦИИН 50 ЖЭЛЭЙ ОЙ» ГЭҺЭН ФОТОВЫСТАВКЭ

УЛААН-БААТАР. (ТАСС). «Монголой Арадай революциин 50 жэлэй ой» гэһэн фотовыставкэ Монголой ниислэлэй выставкын түбэй зал соо нээгдэбэ. МНРП-гэй ба Монголой правительствын хүтэлбэрилэгшэд выставкэ нээлгын ёһолдо хабаадалсаба.

Арадай революциин бүхы туйлалтанууд монгол арадай шэн зоригто ажалай, МНРП-гэй сэсэн мэргэн политикын аша үрэнь юм. МНРП болбол өөрынгөө хүдэлмэриие эрхилхэдээ, марксизм-ленинизмын һургаалые шууд сэхэ, ходо хүтэлбэри болгодог гэжэ МНРП-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, МНРП-гэй ЦК-гай секретарь Б. Лхамсурэн выставкэ нээхэ зуураа хэлэһэн байна.

Шэнэ общество байгуулхадаа, МНР-эй ажалшадай туйлаһан амжалта илалтануудынь монгол ба совет арадуудай аха дүүгэй эбдэршэгүй хани барисаантай нягта холбоотой. Тэрэ барисаанай үндэһэ һуурииие агууехэ Ленин Сүхэ-Баатар хоёр анханаа тодхоһон. Мүн Монголой ажалшадай амжалтань бусадшье социалис оронуудтай хани барисаа тогтооһон ябадалтай нягта холбоотой юм.

Социалис байгуулалтадаа хүдэлмэришэн ангиин, хамтын ажалта хүдөө зоной, интеллигенциин туйлаһан амжалтанууд тухай, мүн МНР-эй уласхоорондын харилсаанууд тухай фото-зурагууд болон тоо, мэдээнүүд выставкэ дээрэ харуулагдана. Советскэ Союзтай, социалис бусад оронуудтай МНР-эй аха дүүгэй эбдэршэгүй хани барисаанай, харилсаа холбооной хүгжэн дэлгэрһые выставкын тусхай бүлэг харуулна.

ХАЛУУН ХАҺА

СОФИ. (ТАСС). Ороoһото ургамалнуудай һайн ургаса мүнөө жэл Болгарида ургуулагдаба. Гансашье зохид һайн уларилай бэшэ, мүн тарилга тухайгаа хүдөөгэй кооператорнуудай ехэ оролдолго хэшээл гаргаһанай ашаар тиимэ һайн ургаса абтахаяа байна. Мүнөө үедэ ешэмээнэй хурялгa энэ орон соо дүүрэжэ, шэниисэ нэлэнхы үргэнөөр сабшагдажа, тэрэнэй дүүрэһэнэй һүүлээр кукуруза хуряагдахаяа байнхай.

Бургасай округто нёдондо дундa зэргээр гектарай 37,2 центнер шэниисэ абтаһан байгаа. Мүнөөшье жэл машина техникэсэ һайнаар ашаглан, тэндэхи зон ургасаяа эмтэйгээр хуряажа байнад. Мүнөө жэл бүришье ехэ ургаса хуряажа абахын түлөө таряашад шармайн оролдоно. Кукуруза хуряалгада бэлдэхэ зуураа, уһалагдадаг газарһаа гектарай 80—100 центнер ургаса хуряаха гэһэн уялга олон ажахынууд абаба.

Дэлхэйн хархисууд балшыса элирүүлэгдэбэ

КОНАКРИ. (ТАСС). Гвинейн республикын президент Ахмед Секу Туре дэлхэйн хархис хүсэнүүдэй, тэдэнэй тагнуул табюулнуудай хорото ябуулгые дахинаа балшыса элирүүлэн үгэ хэлэбэ. Конакри хотын Арадуудай ордон соо һая болоһон Гвинейн демократическа партиин эдэбхитэдэй митинг дээрэ Секу Туре иигэжэ мэдүүлбэ: баруунай зарим гүрэнүүд Гвинейдэ табадахи колониёо бии болгобо. Орон соохи засагые унагааха, Гвинейн президентые алаха гэһэн зорилго тэрэ хархисууд урдаа табиһан байгаа гээд президент хэлэбэ. Хархис этэгээдүүдэй хорото ябуулга таһалдуулха зорилгоор абтаһан хэмжээнүүд тухай Секу Туре хөөрэжэ үгөөд, империализмын хорото ябуулгын хойноһоо һэримжэтэйгээр адаглан хаража байхыень Гвинейн арадые уряалба.

Гвинейн революциин туйлалта хамгаалха зорилготойгоор арадай революционно милициин корпус байгуулагдаһан тухай президент соносхобо.

Израильда забастовконууд болоно

ПАРИЖ. (ТАСС). Забастовочно хүдэлөөн Израильда улам үргэдэжэ байна. Гүрэнэй 20 больницын медицинскэ 5 мянган хүдэлмэрилэгшэдэй забастовкын һүүлээр, городой электросетиин, автобусно хоёр компаниин алба хаагшад забастовко хэжэ эхилбэ гээд «Трибюн де Насьон» газетэ мэдээсэбэ. Ашдод портын докернууд судналуудһаа ашаа буулгахаяа арсана. Таможниин алба хаагшад ажалаа хаяхамнай гэжэ айлгана. Тиигээд забастовочно хүдэлөөн саашадаа һүжэрхэ болоо һаа, 200 мянган ажалшадые элсүүлжэ болохо гээд Израилиин правительство айжа байна. Забастовко хэгшэд салин хүлһыень нэмэхэ, ажалайнь эрхэ байдал һайжаруулха гэһэн эрилтэ табина.

Оршон байдал улам хурсадана

ЛОНДОН. (ТАСС). Хойто Ирландиин городуудай католическа мүргэл шүтэлтэй зоной һуудаг кварталнуудые тойруулан, Англиин сэрэгүүд ба Ольстерой полици адаалхай арзагар проволоко татажа, үйлсэ гудамжануудтань арзагар шоро түмэрнүүдые табижа байна. Протестант шүтэлтэй хархисуудай жэл бүри марш ба парадаа хэдэг сагынь Хойто Ирландида хүрэжэ ерэбэ. Католическа зоной кварталда протестант хархисуудай добтолго хэһэн дээрэһээ Белфаст шадарай Лисберн гэжэ бишыхан городто хоёр һүниин турша соо үймөө буһалгаан болобо. Тэрэ үймөөнэй үедэ городой түб газарта хэдэн гэр шатаагдаһан, 15 хүн арестовалагдаһан байгаа.

Хархис этэгээдүүд Белфастда, мүн Хойто Ирландиин бусадшье городуудта бомбо шэдэжэ тэһэлнэ.

Хойто Ирландидахи сэрэгүүдэйнгээ тооє 11 мянган хүн хүрэтэр һаяар олошоруулхабди гэжэ Англиин оборонын министерство мэдүүлбэ.

ЕХЭ ҺОНИРХОЛ ТАТАБА

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). Урда Вьетнамай Республикын Революционно саг зуурын правительствын эб найрамдал тогтоохо зорилготой шэнэ үүсхэл американ хэблэлые ехээр һонирхуулба.

Хэрбээ Урда Вьетнамай Республикын правительствын дурадхалнууд ёһотой һайнаар, саг соогоо харагдажа үзэбэл, дайн сэрэг болюулхада туһалха һэн гээд «Чикаго Дейли Ньюс» газетэ тэмдэглэнэ.

«Эб найрамдал тогтоохо талаар гаргагдаһан энэ шэнэ үүсхэлые дары хаража үзөөд, американ сэрэгүүдые гаргаха болзор тогтоохо хэрэгтэй» гэжэ тэрэ газетэ бэшэбэ. «Дайн сэрэгһээ эсэшэһэн американ зоной хүсэлдэ харюусамаар шиидхэбэри США-гай правительство тэдэ дурадхалнууд тухай гаргаха ёһотой» гээд «Чикаго Дейли Ньюс» газетэ бэшэбэ.

Парижда хэгдэжэ байһан хөөрэлдөөнүүдэй үедэ Урда Вьетнамай Республикын Революционно саг зуурын правительствын дэбжүүлэн табиһан дурадхалнуудые президент Никсон өөрөөшье, правительствашье анхаралтай нягтаар хаража үзэхэ ёһотой гээд редакционно статья дотороо «Балтимор Сан» газетэ тэмдэглэнэ.

Хэрбээ тэдэ дурадхалнуудай зүбшөөгдэһэн байгаа һаань, зохид һайн хөөрэлдөөн болоно эхилээд, хожомынь Урда Вьетнамдахи арсалдаа зүрилдөөн политическэ талаараа гүримшуулагдажа болохо һэн гэжэ газетэ тэмдэглэнэ.

Парижда хэгдэжэ байгаа хөөрэлдөөнэй үедэ Урда Вьетнамай Республикын правительствын гаргаһан шэнэ үүсхэл Вьетнамда эб найрамдал тогтоохо арга бии болгоно гээд «Ньюсдей» газетэ тэрэшэлэн тэмдэглэһэн байна. Плендэ абтаһан американ сэрэгшэд тухай асуудал дары шиидхэхэ гэжэ тэдэ дурадхалнууд дотор хараалагдана гээд газетэ бэшэбэ.

Урда Вьетнамай Республикын революционно саг зуурын правительствын эб найрамдал тогтоохо зорилготой үүсхэлынь хэлсээ хэжэ, арсалдаа зүрилдөө шиидхэхэ хэрэг одоошье урагшань дабшуулхаар этигэл найдабари бии болгобо гэжэ «Ньюсуик» журнал баһа тэрэшэлэн тэмдэглэбэ.

Американ түрнмхэйшүүлэй урдаһаа эсэргүүгээр тэмсэжэ байһан Индохнтадай арад зонтой һаналаа нэгэдэлгын хоёр неделиин кампани Францида һаяхан үнгэргэгдөө. Ороной 40 гаран политическэ, ниитын ба түрүү хүн түрэлтэнэй эмхи зургаануудай уряада харюу болгон, гүрэнэй бүхы арад зон энэ кампанида хабаадалсаһан байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: демонстрантнууд Парижай үйлсэдэ.

КЕЙСТОН—ТАСС-ай фото.

Эб найрамдалай парти

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). Республиканска ба демократическа гэдэг США-гай политическэ гол хоёр парти хүсэлымнай ханганагүй гэжэ лаб ойлгоһон, гансал США-гай сэрэгэй-промышленна баяшуулай аша туһа тэдэнэр харана гэжэ мэдэдэг болоһон американхидэй үүсхэн байгуулһан политическэ шэнэ партида «Эб найрамдалай парти» гэһэн нэрэ үгтэбэ.

Нью-Мексикэ штадай Альбукерке гэжэ городто «Эб найрамдалай партиин» эмхидхэлэй съезд боложо, ороной 25 штадһаа 250 делегат байлсаһан, партиин программые баталан абаһан байна.

Хэрбээ США-гай ехээр зэбсэгжэхэ ябадалаа, мүн ядерна зэбсэгжэлгээ болюулаа һаань, тэрэнь бүхы дэлхэй дээрэ бүгэдөөрөө ядерна зэбсэгээ хуряаха ябадал туйлахада туһалха бэлэй гэжэ тэрэ программын гадаадын политическэ бүлэг дотор хэлэгдэнэ. Мүн Зүүн-Урда Азиһаа американ сэрэгүүдые бүхыдэнь дары гаргаха хэрэгтэй, сэрэгэй бүлэглэлнүүдһээ США гараха ёһотой гэжэ тэрэ программаар хараалагдана.

Дотоодын политика тухай программын пунктнууд дотор США-гай зониие медицинскэ талаар хангаха хэрэг үндэһөөрнь һайжаруулха шухала гэжэ тэмдэглэгдэнэ. Тэрэшэлэн городуудһаа промышленна предприятинуудые ондоо тээшэнь нүүлгэхэ, американ зоной ажалай ба ажаһуудалай эрхэ байдал һайжаруулха хэрэгтэй гэжэ съезд тэмдэглэбэ.

1972 ондо президентын һунгалтын болоходо, өөрынгөө кандидадые дэбжүүлхэ хүсэлтэй байһанаа «Эб найрамдалай парти» мэдүүлбэ.

США-гай конституцида заһабари оруулагдаха болобо

ВАШИНГТОН. (ТАСС). 18-тай хүбүүд, басагадта һунгаха эрхэ ороной түүхэ соо түрүүшынхеэ олгоһон заһабари США-гай конституцида оруулха гэһэн саарһанда президент Никсон гараа табиба.

Джорджия, Кентукки ба Гавайи гэжэ штадуудһаа бэшэ тээ бүхы США дотор имагтал 21 наһа гүйсэһэн залуушуул һунгалтада хабаадаха эрхэтэй байгаа. Тиин 18-һаа 20 наһа хүрэтэрхи Америкын 11,2 миллион хүн зондо һунгаха эрхэ шэнэ хууляар нэмэжэ олгогдобо.

«ПРАВДА БУРЯТИИ» МҮНӨӨДЭРЭЙ НОМЕРТО

Нэгэдэхи хуудаһанда: КПСС-эй Буряадай обкомой, республикын Министрнүүдэй Соведэй тогтоол. «Республикын ажалай алхам» гэһэн гаршаг доро информацинууд. «Залуушуулай шударгы ажал» гэһэн А. Рыжковой корреспонденци. ТАСС-ай шухала мэдээсэлнүүд.

Хоёрдохи хуудаһанда: Н. Андреевэй «Үбһэ ногооной баян ургасын түлөө» гэһэн статья. «Ургасын хойноһоо — эрхим харуу һан» гэжэ А. Ботоевагай статья. Түрэл орон доторнай.

Гурбадахи хуудаһанда: «Монголой ирагуу хүгжэм» гэһэн Н. Чимитдоржиевай корреспонденци. Хилын саанаһаа абтаһан ТАСС-ай мэдээсэлнүүд.

Дүрбэдэхи хуудаһанда: «Хэн хаана һураха дуратайб?» гэһэн ниитэ гаршаг доро соносхолнууд.

СЭНХИР ЭКРАНУУДТА

14.55 — Москваһаа дамжуулга эхилхэ. 15.00 — Шэнэ һонин. 15.05 — Үхибүүдтэ зорюулагдаһан мультфильмнүүд. 15.15 — «Алас-Дурна зүгөөр аяншалга» гэһэн һурагшадта зорюулагдаһан дамжуулга. 15.45 — СССР-эй арадай артистка Б. Руденко дуулаха. 16.30 — Чехословакиин уран һайханай фильм. 18.05 — «КПСС-эй XXIV съездын материалнуудые шудалагшадта туһаламжа» гэһэн дамжуулга. 18.35 — Расул Гамзатовай зохёол тухай дамжуулга. 19.20 — Шэнэ һонин. 19.40 — «Залуу наһан» гэжэ дамжуулга.

21.00 — Шэнэ һонин Улаан-Үдэһөө дамжуулагдаха. 21.20 — «Хүдөөгэй час» гэжэ дамжуулга.

22.25 — Шэнэ һонин Москваһаа дамжуулагдаха. 22.30 — Концерт. 23.30 — «КПСС-эй XXIV съездын материалнуудые шудалагшадта туһаламжа» гэһэн дамжуулга. 24.00 — Хүгжэмтэ телефильм.

Сагай уларил

Улаан-Үдын авиаметстанциин мэдээсэһэнэй ёһоор, мүнөөдэр республика доторнай бага зэргэ үүлэтэйшэг байха, зарим нютагуудта бороо орохо. Баруун хойто зүгһөө шангашагаар һалхилха. Байгал шадарай аймагуудта 15—20, бусад нютагуудта 20—25, Улаан-Үдэдэ һүнидөө 10—12, үдэрынь 22—24 градус дулаан байха.

Редактор
Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.

Манай адрес, телефонууд:

г. УЛАН-УДЭ, ул. Ленина, 35. Телефоны: редактора—54-54, приёмная—54-93, зам. редактора—68-08, зам. редактора—62-62, ответ. секретаря—50-52, зам. ответ. секретаря—66-76, отделы: партийной жизни—60-91, сельского хозяйства—64-36, 63-86, пропаганды и агитации—56-23, промышленности и строительства—61-35, советского строительства и быта—69-58, культуры и школ—60-21, писем и рабселькоров—67-81, информации—34-05, общественная приёмная—56-62, машинное бюро—57-63, фотолаборатория—33-61.

Н-02446. Заказ № 999.